

Seadus ja Kohus.

Digusteadline ajakiri.

Ilmub üks kord kuus.

Toimetus ja talitus Tallinnas,

S. Turul nr. 16, raekoja vastas.

Segewa toimetaja: wann. advokadi abi **A. Sirk.**

Segewa toimetaja kirjade aadress: Ревель, Suurel Karja uul., nr. 15, kort. 4.

№ 1. ja 2.

Jaauar ja Weebuar.

1913.

Midis uuel linnapanga-seadusel laiem tähtsus ei puudu.

Krediti asutused, mis viimasel ajal Eesti kapitali najal elule kutsutud, on lühikese aja jooksul rahvamajanduses meie kodumaal sügavalt ja mitmekülgsed jäljed järele jätnud. Enne ei ojatud meil seda tähtsust hinnatagi, kui seadus jälle uue võimaluse avas rahva kapitalisid mõne uue laadilise asutuse kätte koondada. Meie rahwalolid ka enne meie oma rahaajutusi miljonid rublad tagavarats korjatud, kuid meil puudus senini võimalus oma kapitali võimu meie rahvamajanduslike järje tõstmiseks kindlate sihtide järel liikuma panna. Meie kapital oli ainult sellepärast meile enestele furnud jõud, et meie ei ojanud veel kredit-asutuste kohta antud seadust oma kasuks käsitada. Nüüd on meil juba esimese astme kredit-asutused õige laialt töötamas, kuid rahaasutuste võrk meie kodumaal ei ole sugugi veel täielik: meil tuleb veel palju uusi algatusi teoks teha, et ka krediti korraldamise poolest teistele haritud rahwastele järele jõuda.

Altpool tõlkes leidum seadus avab jälle uue võimaluse meie kodumaal ka neid kapitalisid rahvamajanduse tõstmiseks tööle panna, mis senini rahwa eest nagu luku taha olid peidetud. Meie linnadel on miljonilised kapitalid, mis suuremalt osalt wäärtpaberitesse paigutatult ilma liikumata seisid. Meie waldadel on miljonid rublad, mis jällegi kõiksugu talistuste pärafi niisama wäärtpaberitesse on paigutatud ja meie kodumaal rahvamajanduse peale ei wõi oma elustawat mõju avaldada.

Uus pangaseadus annab võimaluse neid miljonid rublad linnapankade hoiusummade näol liikuma panna. Muidugi ei lähe see suur majandusline jõud, mis praegu meie omavalitsuse kapitalide näol korraldamatast puhkab, iseenejest liikuma, waid selleks on tarwis, et uue seaduse poolt awatud võimalusi oleks tundma õpitud ja neid ka tarwitatud. Linnade omavalitsused wõiwad uue seaduse järel oma pangad asutada, milledeesse nad kõik oma seiswad kapitalid wõiksid hoiule anda.

Linnade pangad peafsid ka kohaliku walitsuse poolt sedawõrd kindlateks tunnistatama, et neis wallad wõiksid oma seiswad kapitalid hoiul pidada.

Juba ongi Tallinna ja Haapsalu omawalitsused esimesi sammusid selleks astunud, et oma pankasid awada. Riias ja mõnes teises linnas Lätimaal töötawad juba linnapangad heade tagajärgedega. Oleks ajakohane jamm, kui Baltimaal iga linna walitsus uue seaduse järel omale linnapanga asutaks, sest seda nõuats kõige pealt linna omawalitsuse enese rahaasjanduse ajakohane korraldamine ja teiselt wõiksid need pangad ka muud suuremad kapitalid, mis seni kohaliku algatuse eest kinni on olnud, kättejaadawaks teha. Sellepärast on uuel linnapanga seadusel, mis wõrdlemisi awara tegevuse linnapantadele jätab, meie juures laiem tähtsus, kui ainu l t linna omawalitsuse tegevuse laiendamise wõimaluse awajal.

Lõpuks ei tahaks siin weel ühte soowi awaldamata jätta, mis linnapanga põhjuskorralduse täiendamisesse puutub. Nagu allpool näha, (§ 158 ja 159), wõitwad linnapangad ilma isepäralise kindlustusega senistwotele ja linnadele laenusid anda. Baltimaal täidawad wallad mitmetpidi senistwote aset, sellepärast oleks küll kohane, kui linnapantade põhjuskorraldusesse seadusandlisel algatusel meie rahwasaadikud kaisufsid täiendust läbi wiia, et Baltimaal kindlustamata laenu linnapangast ka wallad wõiksid saada. See tähendus teeks meie walbadele wõimalikuks oma suuremate ettevõtete tarwis laenusid teha.

Linna Kogukondliste Pankade Põhjuskorraldus (Положение).

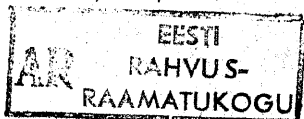
(Rinnitatud 13. jaan. 1912. a.) Tõlkinud S. Wäljamäe.

I. Kohaste seaduste muutmiseks, täienduseks ja lõpetamiseks astugu wõimusele siia juurde lisatud Linnapantade Põhjuskorraldus (Положение о городскихъ общественныхъ банкахъ).

II. Olgu nii, et allpool nimetatud Linnapantade Põhjuskorralduse alla mitte ainult uueste asutatawad linnapangad ei käi, waid ka kõik juba asutatud linnapangad, kuid Saraiski, Kaluga, Ostaschkowi, Tomski ja Ustjugi linnade pantade kohta, mis Kred. a. d. X järgu, § 81 täh. põhjal (Sead. Kogu XI wõik, 2 jagu 1903. a. wäljaanne) eri põhjuskirjade ja määruste järel töötawad, tuleb eelnimetatud Põhjuskorraldust järgmisel alusel maksma panna:

1. Üleüldise Põhjuskorralduse maksmapanemist eeltähendatud pantade kohta pikendatakse kuni 1. jaanuarini sel aastal, mis kolmandamale aastal, — sellest ajast armates, kui kõesolew seadus „Seaduste ja walitsuse käsutuste kogus“ awaldatud — järgneb.

2. Selmises § (1) lubatud pikendus ei takista aga eelnimetatud pantadel, kohalikkude linnawolikogude otsuste põhjal, ka waremalt uut üleüldist Põhjuskorraldust enese kohta maksmaks tunnistada.



3) Nasta jooksul pärast linnapantade Põhjustkorralduse avaldamist on eelnimetatud viiel pangal luba linnawolikogude laudu paluda, et mõned endised määrused, mille põhjal pank enne töötas ja mis selgelt nimetatud, oleks alles jäetud. Niisuguste määruste, mis uue Põhjustkorralduse ja teiste seaduste vastu ei käi, võimusse jätmine on rahaministri lubada, kui aga soovitakse määrused alles jätta, mis eelnimetatud seadustega kokku ei käi, ja kui rahaminister niisugusid eraldusi makswatesti seadustest võimalikuks peab, siis tuleb selleks seadusandlisel teel luba muretseada.

III. Kred. Sead. X järgu § 81 ja § 118 tähendus (Sead. Kogu XI vihk, 2. jagu 1903. a. väljaanne) muutugu järgmisteks:

§ 81. Linna kogufondliised pangad asutatakse nende üleüldise Põhjustkorralduse järel, linnawolikogude otsuste põhjal. Peale seda, kui sellekohane linnawolikogu otsus on seadusliku võimuse astunud, antakse nad rahaministrile teada, kes selle üle selgusele jõudes, et panga asutamine üleüldise Põhjustkorralduse ja muude nende pantade kohta käivate Kred. Seaduse määruste kohane on, walitsewale senatile panga asutamise kuulutuse avaldamiseks teate saadab.

Awatav linnapant võib oma tegevust alles pärast sellekohast kuulutuse „Seaduste ja walitsuse käsutuste kogus“ avaldamist awada.

§ 118, tähend. 1. Kredit-asutus ei lõpeta oma tegevust teatava osa kapitali kaotamise põhjusel, kui puuduw osa kapitalist üleüldise koosoleku otsusel, panga põhjustkirjas ettenähtud korras, seisme päewa jooksul, üleüldise koosoleku ärapidamise päewast arwates, ära tasutakse.

IV. Kred. Sead. X järgu § 118 täiendusets olgu järgmine tähendus:

§ 118, tähendus 2. Linna kogufondlise panga tegevust ei lõpetata, kuigi üle ühe kolmandiku tema põhjustkapitalist kaotatud oleks, sel korral peaks linnawolikogu § 117 ettenähtud tähtaja jooksul otsustama puuduwat osa panga kapitalist aasta jooksul, linnawolikogu otsuse tegemise päewast arwates, täiendama.

I. Üleüldised määrused.

§ 1. Linna kogufondliised pangad asutatakse põhjustkapitaliga, mis vähem ei või olla kui 10 tuhat rubla.

Põhjustkapital kas määratakse linna kasja rahadest, või annetatakse ta linnale, ja pärast võib teda neistsamadest allikatest suurendada. Võiki summasi, mis põhjustkapitaliks antud, ei või sealt linnawalitsus tagasi võtta.

Tähendus. Rahaministril on võimalik, sifemisteesajade ministriga kokku leppides, iseäralistel torbadel luba anda linna kogufondlist pankla põhjustkapitaliga asutada, mis alla kümnetuhande rubla on, ühtlasi panga asutamisel ka neid eraldusi ära tähendades, mille poolest niisuguse panga tegevus üleüldisest linnapantade põhjustkirjast lahku läheb, mis panga vähema põhjustkapitali loomulikuks tagajärjeks on.

§ 2. Kui aruande-aasta äri seisus tähendatud kapital vähem kui kolmandiku võrd panga tegevusel saadud kahju all väheneb, ja selle kattets panga tagawara-kapitali ei jaitu, siis peab linnawolikogu kaotatud kapitali mitte kauemalt kui kolme aasta jooksul linna kassast ära tasuma. Sel kombel taotawast kahjusummast tuleb mitte vähem kui üks kolmandik iga aasta funduslikult linna eelarwesse wõtta, selle aasta eelarwest alates, mis selle aastale järgneb, millal panga aruanne kinnitati. Kui aga panga põhjuskapital ühe kolmandiku võrd wõi rohkem on kahjude tagajärjel kahanenud, siis tuleb pank finni panna ja ta tegevus lõpetada (Sead. Kogu XI wiht, II jagu, Kred. Sead. 1903. a. wäljaanne, X peatükk, § 116 ja järgmised), ainult see juhul erandiks arwatud, mis Kred. Seaduse X peatüki § 118, tähendus 2. ette on nähtud. Linna kogufondlist pank wõib, peale nende juhuste, mis Kred. Seaduse X peat. § 116, 119—123 ja 137 ette on nähtud, ka linnawolikogu otsusel finni panna, kui niisuguse otsuse tegemisel neid eelnõudeid on täidetud, mis Linna Seaduse (1906. a. täiendus) § 71 sisaldab. Panga kinnipaneku järel läheb see osa põhjuskapitalist, mis panga kohustuste täitmiseft üle jääb, linna kassa kassaks. Kui aga panga põhjuskapital annetatud oli ja annetaja poolt põhjuskapitali tarwitamine ära määratud, peaks panga tegevus lõpetatama, siis tarwitatakse põhjuskapitali ülejäänud osa määratud otstarbeks.

§ 3. Pank on linna kogufondline asutus ja täidab neid eeskirjastid, mis linna omawalitsuse ja ametikohtade ja wõimudega otsukohele läbitäimise asjus matawatad.

Pank töötab linnawolikogu ülewaatel ja wastutusel, wiimasele ka oma tegevuse üle aru andes.

§ 4. Linnawolikogu otsusel wõib pangale selle isiku, kes ta põhjuskapitaliks raha annetas, perekonna nime anda. Muud nimesid wõib linnapanikadele ainult selle korra järel anda, mille järel õpe-, heategevuse ja üleüldisestafuhtudele asutustele iseäralisi nimetusi wõib anda (Sead. Kogu XI wiht, I jagu, Opeasutuste Sead. 1906. a. wäljaanne, lisa § 398 juurde).

§ 5. Linnawolikogu otsusel wõib pank ajutisi asjatalitust (agenturistid) awada laatadel ümbruses leiduwates äripunktides ja linnades, kus kogufondlist pankast ei ole.

§ 6. Panga tegevuse juhatajaks on walitus, mille liikmeteks on direktor ja mitte vähem kui kaks kaasdirektori.

Pangawalitus walitakse linnawolikogus neljaks aastaks. Niisuguseks tähtajaks walitakse ka kaks kaasdirektorit asetäitjat. Kaasdirektorite uuendamist toimetatakse Linna Seaduse eeskirjade põhjal iga kaks aasta tagant. Lahtuwaid walituse liikmeid wõib uueste walida.

Direktoriteks, kaasdirektoriteks ja nende asetäitjateks wõib ka neid walida, kellel linna walimistel healedigust ei ole, kui aga nende walimise tahtajateks Linna Seaduse § 32 ja § 33 (1906. a. täiendus) leiduwad eelnõuded ei ole.

§ 7. Panga direktori äraolekul täidab tema aset kaassdirektor, kes selleks pangavalitjuse liikmete eneste poolt määratud, kuna kaassdirektori kohused tema asetäitja kätte lähewad.

Asetäitjal, kes kaassdirektori kohusid täidab, on kõik kaassdirektorile omased ügused tarwitada ja kohused kanda.

Wolikogu annab eeskirjad, mille järel pangawalitjuse liikmete puhkeajaga korraldatakse.

§ 8. Linnapanga direktori, kaassdirektorite ja nende asetäitjate kohuste kandjad ei wõi ühtlasi olla: 1) linnawolinikuks, 2) linnapeaks, linnaameti liikmeteks, wolikogu sekretäriks ja linna palgalisteks ametnikkudeks, ja 3) teiste riigi wõi era kredita-asutuste ametnikkudeks.

§ 9. Pangawalitjuse liikmeteks ja nende asetäitjateks ei wõi ühel ajal olla: isa ja poeg, wanaisa ja lapselaps, lihased wennad, äi ja wäimees ning ühise äriettewõtte osalised. Ühtlasi ei wõi eel- nimetatud sugulased ja äriosalised ühel ajal linnapeaks wõi linnaameti liikmeks ja panga direktoriks wõi kaassdirektoriks olla.

§ 10. Panga kassa hoidmine antakse pangawalitjuse otsusel kas ühe kaassdirektori hooletaks wõi palgatakse mõnest wastutawast artelliisli kassahoidja.

§ 11. Pangawalitjuse liikmetele ja nende asetäitjatele, kui wiimased pangawalitjuse liikmete kohusid täidawad, määrab linnawolikogu waewataju kas kindla palgana wõi wolikogu poolt lubatud (§ 164) puhta kasu osa nende wahel jaotamisena, wõi wiimaks neid mõlemaid tasufi ühendades.

§ 12. Walitjusel on asjaajamise ja arwepidamise talitusteks tarwilisest arwust ametnikkudest koosseisew kantselei, mille ametnikud pangawalitjus ametisse pallab ja sellest wabastab ja kes panga eelarwe järel palga saawad. Panga fulude eelarwe, mis pangawalitjus walmistab ja linnawolikogule teatab, käib linnawolikogu kinnitamise alla. Panga teenijate kohta maksawad § 9. tähendatud kütseadused suguluse kohta.

§ 13. Direktor, kaassdirektorid, nende asetäitjad, diskonto-komitee ja rewisjonikomisjoni liikmed ning kõik teised pangas teenijad annawad oma ametisse astumise eel kirjaliku töotuse, et nad kõik, mis panga tegewusesse ja tema arwetesse puutub, saladuselt peawad.

§ 14. Panka antawate wetslite ja wõlatohustuste usalbatawuse uurijaks ja pangast raha saawate isikute (§ 65) nimetirja kottuseadjaks tuleb panga juurde diskonto-komitee ajutada, milles wähemalt wiis liiget peab olema.

§ 15. Diskonto-komitee liikmed walib linnawolikogu kahels aastats, nii et iga aasta järel pooled komitee liikmed uuendada tuleksiwad.

Komitee liikmete waewataju, kui see tarwilil leitakse olewat, juuruse ja korra määrab linnawolikogu ära.

Diskonto-komitee liikmeteks ei wõi walida: linnapead, linnaameti liikmeid, wolikogu sekretäri ja neid, kes palga eest linna ametites teeni-

wad. Peale selle ei wõi komitee liikmeteks need olla, kes § 9 tähendatud suguluse wõi ärilise sidemega ühendatud on.

Komitee liikmeteks wõib ka linna wolinikka walida, kuid neid ei pea komitees üle poole liikmetest olema.

§ 16. Diskonto-komitee juhatajaks on panga direktor, ja komitee istumine on siis otsusewõimuline, kui temast peale direktori vähemalt üks kaasdirektor ja mitte vähem kui kolm liiget oja wõtawad.

§ 17. Pank asub linnawolikogu ja pangawalitsuse kokkuleppimisel, kas linna wõi era ruumides. Panga ruumid peawad nii sisseseatud olema, et neis wõimalik oleks hädaohuta raha, ärraamatuid, algkirjasid (dokumentisid) hoida. Kui sellekohane sisseseade puudub, siis wõib panga raha, algkirjasid ja pantisid, peale kaupade ja wäärtasjade, kohalikus renteis iseäralistes, panga, tema direktori ja kaasdirektorite piisjariga kinnipandud laekates luku taga hoida.

Pangal on wõimalik, kui ta walitsus linnawolikoguga kokku leppides selle soowitawa leiab olewat, liikumata warandust omandada oma ruumide tarwis ja et seal ladusid, warjatud kastisid (mis wälja üüritakse) ja wäärtasjade hoiupaita sisseseada. Üleliigseid ruumisid wõib pant wälja üürida.

§ 18. Linna kogukondlistel pankadel on õigus oma piisarit panga nimetusega tarwitada.

§ 19. Pank wastutab oma peale wõetud kohustuste eest, muu seas ka hoiusummade eest, kogu oma kapitali ja warandusega. Peale selle wõib linnawolikogu panga asutamise puhul wõi ka pärast, et pank antawatele hoiusummadele iseäralist kindlusust luua, wabat linna warandust selleks otstarbeks määrata, misjuguse waranduse peale siis ka rahaministri käsul wõerandamise teel pannakse.

T ä h e n d u s. Neis linnades, kus kogukondlijed pangad enne Kõigeltõrgemalt 26. apr. 1883. a. finnitatud riiginõutogu otsust, mis kogukondliste pankade põhjustorraldust muutis ja täiendas (Täieline Sead. Kogu, № 1526), wastutab linnapanka antud hoiusummade eest kogu linn. Hoiule ja jookswale arwele antud summade eest, mis pärast täesolewa seaduse awaldamist neisse pankadesse antud, ei tanna kogu linn enam jarnast wastutust.

§ 20. Kui pant oma tegewuse lõpetab ja ta kinni pannakse, siis toimeatakse lõpetamise õiendust selle korra järel, mis Kred. Seaduses ette kirjutatud.

II. Panga asjaajamise kord ja aruandmine.

§ 21. Pangawalitsuse kohusets on panga kassa ja wäärtasjade korrasoleku järel walwata, korralitu arwetepidamise ja asjaajamise eest hoolitseda.

§ 22. Panga tegetus põhjeneb ärilisel alusel.

§ 23. Pangawalitsus peab istumisi määratud päewadel ja

tundidel, mis linnawolikogu tema ettepanekul selleks seab, ja millest panga ning linnawolikogu ruumides kuulutus näha pannakse.

§ 24. Kõigi oma käsutuste kohta teeb pangawalitsus lühikesed tähendused päewaraamatusse, mis direktor ja kaashäädirektorid alla kirjutavad, raamatupidaja või sekretär või kirjatoimetaja oma allkirjaga aga kinnitavad. Need päewaraamatud ühendatakse iga kuu lõpul nõõrraamatuteks, kuna nõõrile panga pitsar peale lisutakse. Kõite panga kirjalikku asjatalitust siendab walitsus, kuna paberitele direktor oma nime alla kirjutab ja raamatupidaja või sekretär või kirjatoimetaja oma allkirjaga seda kinnitab.

§ 25. Panga raamatupidamine on kahetordne, mis asjatalituse kohastes pea- ja abiraamatutes läbi wiitakse. Pearaamatud annab pangale nõõritult ja oma pitsariga kinnitult linnaamet ilma et ta selle eest põõslinimaksu nõuaks.

Panga pearaamatud, niisama isikliste arwete, hoiusummade, wesk-
lite ja wõlgade raamatud tulewad alati alles hoيدا. Tulude-kulude
kohta peetawad algkirjad (dokumendid) wõib pangawalitsus, linna-
ametiga kokku leppides, pärast künneaastast alleshoidmist ära häwitada.

§ 26. Iga kuu lõpul peawad pangawalitsuse liikmed ühes linnapea ja kahe linnandõunituga panga warakambriis olewa waranduse ja panga kassa ärraamatute ja algkirjade, ühtlasi aga ka pangawalit-
suse poolt kokkuseatud panga ärriseisu põhjal katsele wõtma. Selle re-
wisjoni tagajärjel seatud õisuse kohta tehtakse märkus ärriseisu peale,
millest äratiri wolikogule teada antakse.

Sarnast katselewõtmist wõiwad linnawolikogu poolt selleks õts-
tarbeks walitud isikud igal ajal ette wõtta.

Lähenõus. Istitud, kes § 26 põhjal ette wõtawad
panga ärriseisu rewideerimise, ei wõta wesk-
lite hindamist
ette ja panga poolt awatud krediti piirisiid hindamise alla.

§ 27. Pangawalitsus on kohustatud iga aasta mitte hiljem kui 1. märtsiks rahaministri poolt antud (41) eestlawa järel panga tegetõuse üle aru andma, ja seda aruannet linnaameti kaudu wolikogule kinnitamiseks ette panema.

§ 28. Aasta-aruande lõpetamise puhul kaetakse panga kahjud, mis kahudest kaetud ei ole (§ 164, punkt 3), panga tagawara-kapitalist (§ 165).

§ 29. Panga aasta-aruanne saadetakse walitsuse poolt kohe pärast ta lõpetamist isearalisele krediti-kantsseile ja ühtlasi antakse ta ka linnaametile.

§ 30. Linnawolikogu walib selleks, et aruannet panga raama-
tute ja algkirjade järel katsele wõtta, iga aasta, mitte hiljem kui jaanu-
arikuus aruande ajale järgnewal aastal, kinnisel healetamisel, rewisjoni-
komisjoni, milles mitte wõhem kui kolm liiget peab olema. Komisjoni
walitakse kas wolinikud või isikud, keda Linna Seaduse järel wõib
linnawalitsusesse walida.

Rewisjoni-komisjoni ei wõi distonto-komitee liikmeid walida, nii

ka isikuid, kes pangavalitjuse ja diskonto-komitee liikmetega, neil astmetel sugulased on wõi ärilises ühenduses seisawad, nagu § 9 ära tähendatud.

Kui tarwis peaks olema, siis wõib rewisjonikomisjon, wolikogu nõusolekul, et tema peale pandud ülesannet wõimalikult jõudsalt täita, aruande läbiwaatamiseks asjatundjaid appi paluda.

§ 31. Rewisjonikomisjon on kohustatud aruande katselõu- mife tagajärgele kohta mitte hiljem kui 1. maiks, mis aruande aastale järgneb, linnaameti kaudu wolikogule täielikku ettepanekut tegema.

Seda ettepanekut kätte saades, toimetab linnaamet ära kirjad temast iseenärgi krediit-kantsleile ja pangawalitjusele; wiimane on kohustatud selleks wolikogu istumiseks, kus rewisjonikomisjoni ette- panek arutamise alla tuleb, oma poolt selle ettepaneku kohta kirjalikud seletused saatma.

§ 32. Wolikogu teeb oma otsusi rewisjonikomisjoni tähenduste kohta, milles pangawalitjuse korrawastast teguwiiši paljastatakse, finni- sel healetamisel ja mitte hiljem kui 15. juuniks, peale aruande aastat.

§ 33. Wolikogu otsuse (§ 32) ära kiri ühes pangawalitjuse seletusega saadetakse wõimalikult warsti pärast seda koosolekut, millal pangawalitjuse aruanne ja rewisjonikomisjoni tähendused arutada oliwad, kubermangu ülemuse kaudu rahaministri kätte.

Peale selle avaldatakse panga aruanne ühes rewisjonikomisjoni lauakirjaga (protokolliga), pangawalitjuse seletustega ja linnawolikogu sellekohaste otsustega kubermangu ametlikus ajalehes lühendatult.

§ 34. Kui linnawolikogu tarwilikus peab palwet awaldada, et riigivalitjuse poolt panga tegevus rewijoni olla oleks wõetud, siis on rahaministri wõimus, kui ta kuberneri käest wolikogu sellekohase ette- paneku kätte saanud, rewijoni määrata.

§ 35. Riigivalitjuse poolt pangale määratud rewisjonist osawõtja- teks walib linnawolikogu neli isikut nende seas, keda õigus on linna- walitjuse ametitesse walida; ainult era kredit-ajutustes teenijaid ei wõida selleks otstarbeks walida.

Rats walitute seas on kohustatud rewisjonist alati osa wõtma.

§ 36. Rahaministril on õigus linna kogufondliste pankade eraforralisi rewisjonisi järgmistel põhjustel määrata: 1) kui pank õigel ajal ettekirjutatud aruannet ära ei saada; 2) kui aruanne õige kawa järel ei ole walmistatud; 3) kui arwete seisuforra järel küllalt põhjust arwata on, et panga seisuford mitte kindel ei ole, ja 4) kui rahaminis- teriumis selle kohta teateid kogub, et panga tegevuses korratusti leidub. Ka neist rewisjonidest wõtawad wolikogu poolt walitud (§ 35) isikud osa.

§ 37. Rahaministri poolt nimetatud rewidentid ja ka wolikogu poolt walitud isikud, kes rewisjonist osa wõtawad, on kohustatud sala- duseks pidama, mis pangaga ühenduses olevatesse era äridesse ja arwetesse puutub.

§ 38. Rahaministri poolt saadetud rewident walmistab oma rewijoni üle täieliku aruande, mis ta rahaministrile ära annab. See

aruanne ja tema kohta tehtud ministri märkused saadetakse kohalikule kubernerile, et see sellest linnawolikogule teataks, ja wiimane võiks neid sammusid teha, milleks tal Linna Seaduse järel luba on.

§ 39. Riigivalitsuse poolt etteõdetawate rewisjonide kulud peab pank, mida rewideeritakse, enese kanda wõtma.

§ 40. Riigivalitsuse rewisjonide ja panga aasta-aruandeid läbiwaatawate, wolikogus walitud rewisjonikomisjonide töötamise korra finnitab rahaminister sisemiste-asjade ministri nõusolekul.

§ 41. Rahaminister annab pankadele aasta-aruannete ja äri seisukorra walmistamiseks kawad ja juhatab üleüldise abinõusid, mis linnapankade seisukorra kindlustamiseks ja nende tegevuse ühisele alusele seadmiseks soowitawad on.

§ 42. Pangawalitsus on kohustatud igal ajal rahaministri nõuete kohaselt panga kohta teateid andma.

§ 43. Oma kohuste hooletusesse jätmise ja pangale kahju toowate tagajärgede eest wastutawad pangawalitsuse liikmed ja ametnikud isiklikult ja oma warandusega üleüldiste pangateenijate kohta käiwate seaduste põhjal (Sead. Kogu XV wihk, Nuhkl. Sead. 1885. a. wäljaanne, § 1154 ja järgmised).

Pangawalitsuse liikmete ja muudepanga teenijate kohtulikule wastutusele wõtmist toimetatakse Linna Sead. põhjal.

III. Panga tegevus.

§ Jimene järe.

Üleüldised määrused.

§ 44. Linna kogufondlilise pangale on järgmised tegevusearud lubatud:

1) Tähtajaliselt, tähtajata ja jooksul arwel raha hoiule wõtta.

2) Wene ja wäljamaa wekslite ja kõiksugu teiste tähtajaliste paberite ja isiklike krediti peal põhjenuwate kohustuste wastu, — nagu: kroonu asutuste käest saadawate maksude tunnistused ja teised sarnased kohustused, mis pangawalitsus ja diskonto-komitee waieluswabadeks (безспорный) tunnistab, — raha anda üfsikutele isikutele, kaup-, töös- tuse- ja panga-ärile, kogufondlistele ja seisuslistele asutustele. Täht- ajalised kohustused, mis isikliku laenuusalduse peal ei põhjene, — nagu: niisuguste riigi- ja era wäärt-paberite kupongid, mis pank laenuks antud raha wastu pandiks wõtab, niisugused wäärt-paberid, mis kustutuse alla on langenud jne., — wõetakse igauhe käest wäljamaksuks wastu.

3) Kõitide selle (44) paragr. punkt 2. nimetatud algkirjade wastu teistest Wene kui ka wäljamaa kredit-asutus raha wõtta.

4) Wõlgu anda solowekslite wastu, mis maamajanduslise waran- duse pandiga on kindlustatud.

5) Wõlgu anda solowekslite wastu, mis linna piirides olewate liikumata waranduste pandiga on kindlustatud.

Tähe n d u s. Selle (44) paragr. punkt. 4 ja 5 tähenda- tud tegevust wõib pank ainult wolikogu otsuse järel awada.

6) Wõlgu anda ja jookswat krediti awada, kui pandiks antakse: wäärtpaberid, konosjamendid, kaubaladude tunnistused (warrantid), weskontorite kwitтингid, raudteede ja laewaühisuste weskwiitungite teisendid, mis mitte-ruttu-rifkinewate kaupade wastu antud, wõi kallid metallid, maamajanduse saadused ja mitte-ruttu-rifkinewad kaubad.

7) Wõlgu anda kalliste ja teiste mitte-ruttu-rifkinewate asjade pandi wastu.

8) Wõlgu anda kivi- ja puuehituste, kaubapoodide, wabrikute, tehaste ja muude selles linnas, kus pant asutatud, hoonete, niisama ka maade, mis sellesjamas linnas, selle linna maafonnas ja naabruses olewates maafondades leiduwad, pantimise wastu.

9) Wõlgu anda kohalikule linnale ja semstwote ilma pandi nõudmiseta ja neil eelnõuetel, mis § 159 fjaldab.

10) Panga kätte antawate weskliite ja muude tähtajaliste algkirjade ja wäärtpaberite järel maksusid wastu wõtta; maalaenu-pankade arwel maksusid wastu wõtta.

11) Kuponngide ja kustutamise alla langenud wäärtpaberite eest wälja maksta.

Tä h e n d u s. Kustutamise alla langenud era wäärtpaberisid, peale nende, mis § 44 punkti 14 üles loetud, ei wõi pant muidu wälja maksta, kui wolikogu poolt iseäraliselt selleks tehtud otsuse põhjal, misjugasest otsuses tuleb: a) kindlaste ära tähendada, nimelt misjugasest wäärtpaberite eest pant wõib kustutamise puhul wäärtsust wälja maksta; b) tähtaeg ära määrata, mille piirides pangale niisjugasest talituseks õigus antakse, ja b) tarbekorral — ka eelnõuded ära tähendada, mille täitmisel pant wõiks oma peale era wäärtpaberite hinna wäljamaksmist wõtta (näituseks, kui pangale teataw summa raha on ette makstud jne.).

12) Raha igale poole, kus pangal kirjawahetajad on, edasi saata ja panga nimel saadetud raha wälja maksta.

13) Kolmandate isikute usaldusel ja wahetasu eest Wenemaa rahaturul lubatud riigi- ja era wäärtpaberite ostmist ja müümist enese peale wõtta.

14) Riigi-, aga ka walitsuse poolt kindlustatud era wäärtpaberid, ka hüpoteegi paberid ja linnade ja semstwote obligatsioonisid ja pitalaenu asutuste pantkirjasid ja obligatsioonisid enese arwel osta ja müüa.

15) Teistesse laenuasutustesse panga päralt olewaid wäärtpaberisid, ainult tagawara-kapitali wäärtpaberid eraldatud, pandiks anda.

16) Teistele laenuasutustele wäärtpaberisid ja kaupsid, mis eraisikute käest pandiks wõetud, wiimaste nõusolekul, edasi pandiks anda. Kauba edasi pantimist toimetatakse sel kombel, et kauba pantkirja peale pandi edasiandmise tähendus tehtakse.

Tä h e n d u s 1. Pangal on wõimalik tema kätte pandiks antud wäärtpaberisid ka kõrgema summa eest edasi pandiks anda, kui efsalgne nendega kindlustatud wõlg on,

tui aga panga ja efialgse pandiandja wahel selle lõpusumma asjus on kokku lepitud, mille eest pant wõib neid paberisid edasi pantida.

T ä h e n d u s 2. P angal on wõimalik wäärtpaberite ja kaupade (15 ja 16) pantimise ja edasipantimise eest krediti eri jooksuwa arwe näol enesele awada lasta.

17) Riigi ja fogukondliste laenude, walitsuse lubal eraühijuste poolt wäljaantawate osatähtede ja obligatsioonide latmist awada pangale antud käsul ja teatawa waewatafu eest, kuid pant ei wõi mingisugust wastutust enese peale wõtta, et tema faastegevusel awatawal latmisel soowitawad tagajärjed saawad olema.

18) Wõidulaenu pileтите finnitamist kustutamise alla langemise eest enese peale wõtta, ka selle õiguslega, et neid teistes laenuasutustes ja pankades edasi finnitada.

19) Kõiksugu wäärtasju ja algkirjasid hoiule wõtta ja kindlaib hoiufasfisid wälja üürida.

T ä h e n d u s. Kõit pangad, nii enne selle Seaduse kuulutamist asutatud, kui ka selle Seaduse põhjal asutatatud, wõitwad kõiki eelpool (§ 44) nimetatud talitust, ilma rahaministri käest selleks iseäraldi luba palumata, enese peale wõtta. Kuid pangad, mis § 1. all leiduwa tähenduse põhjal awatud, peawad oma tegevuses neid kitsendusi tähele panema, mis nende asutamisel rahaminister ette kirjutanud.

§ 45. Panga kohustuste summa ei wõi rohkem kui wiie wõrd panga enese kapitalist (põhjus- ja tagawara-kapital) suurem olla, kui linna wolikogu selle piiri kohta eraldi otjust ei ole teinud.

Wolikogul on õigus panga kohuste summa kuni kümnekordseni panga enese kapitalide summami tõsta.

§ 46. Wekslite ja kõiksugu pantide wastu raha pikemaks ajaks kui üheksaks kuuks wälja anda wõiwad linna fogukondlised pangad ainult sel mõedul, kui palju neil hoiuraha on, mis pikemate tähtaegade järel tuleb tagasi maksta, kui need tähtajad, milledeni laenu pangali palutakse.

§ 47. Wõlg, mis iga isit, asutus, linn wõi semstwo pangast wõib saada, kas wekslite wastu wõi muu laenuna, ei pea üleülbse suurem olema, kui üks kümnendit panga põhjus- ja tagawara-kapitalist.

T ä h e n d u s. Linnawolikogul on lubatud kohalikkude olude järel üffitu isitu wõlapiirist ka kitsamaks määrata, kui ülewalitähendatud (§ 47).

§ 48. Panga kassa peab alati ühes panga jooksuwa raha eest ostetud wäärtpaberite ja summabega, mis riigi hoiufasfadesse ja teistesse awalikkudesse ja era laenuasutustesse ja rentidesse jooksuwa arwele antud, mitte vähem olema, kui üks kümnendit (10%) panga enese kohustustest. Panga kassa ja kohuste wahelorra määramisel arwatakse kassas olewaks ka selle krediti waba osa, mis panga eri jooksuwa arwe kindlustamiseks riigipanka wastuõdetud wekslite ja wäärtpaberite pandi wastu awatud.

Teine järt.

Hoiuraha.

§ 49. Pank võtab raha hoiule: 1) tähtajaliselt kuni 20 aastani, ja ka pikemaajaks, kui raha selle eelnõudega hoiule antakse, et ta teatavale isikule, selle täisealises saamise puhul, oleks välja makstud; 2) ilma tähtajata eelnõudega, et ta hoiuleandja soovil avalduse järel oleks tagasi antud, ja 3) jooksval arvel miimesugustel eelnõuetel.

Tähendus. Pank ei või raha igaveseks ajaks hoiule võtta.

§ 49. Pank võtab raha hoiule: 1) tähtajaliselt kuni 20 aastani, ja ka pikemaajaks, kui raha selle eelnõudega hoiule antakse, et ta teatavale isikule, selle täisealises saamise puhul, oleks välja makstud; 2) ilma tähtajata eelnõudega, et ta hoiuleandja soovil avalduse järel oleks tagasi antud, ja 3) jooksval arvel miimesugustel eelnõuetel.

Tähendus. Pank ei või raha igaveseks ajaks hoiule võtta.

§ 50. Hoiule ei võta pank raha mitte vähemate summadena kui 25 rublaga alates.

Tähendus 1. See tähendab (§ 50) ei läi nende summade kohta, mis jooksvale arvele antakse.

Tähendus 2. Volikogul on õigus hoiule võetava raha alamäärana oma heaksarvamise järele tõsta.

§ 51. Hoiusummade vastuvõtmise eelnõuded, nii ka nende eest maksetavate protsentide kõrguse määrab pangavalitsus, linnaameti nõusolekul, ja annab sellest avalikult teada, nagu seda § 23 ette kirjutab. Kui pangavalitsus ja linnaamet ühisele otsusele ei jõua, siis antakse otsuse tegemine volikogu kätte. Kui protsentide määratähtaeg hoiusummade pealt muudetakse, siis astuvad uued määrused võimusesse: uueste vastuvõetavate summade kohta sellest päevast peale, millal muutmise avalikult teada anti, enne vastuvõetavate hoiusummade pealt sel tähtajal, mis uutes määrustes antud, kuid sellest tähtajast tuleb kõige vähem üks kuu avalikult ette teatada (§ 23).

Linnavalikogu võib selles paragrafis (§ 51) ettekirjutatud korra järel hoiusummade eest maksetavat % muuta.

Tähendus. Igavesete hoiusummade eest, mis enne 26. apr. 1883. a. seaduse avaldamist vastu võetud, maksetakse $\frac{1}{2}$ % rohkem, kui kõige pikema tähtajalise hoiuraha pealt. Sellepärast muutub iga kord, kui tähtajaliste hoiusummade protsendi määrat muudetakse, ka igavesete hoiusummade protsent.

§ 52. Tähtajaliste hoiusummade protsenti ei võdi enne muuta, kui selle aja lõpul, milleks raha hoitule on antud.

§ 53. Tähtajata hoiusummade eest maksetakse protsenti ainult siis, kui raha vähemalt 30 päeva pangas on olnud.

§ 54. Hoiuraha protsentide pealt pant protsenti ei maksa.

§ 55. Panka antud hoiusummade vastu võib ainult nimelisi tunnistusi anda. Niisugusi hoiutunnistusi võib ainult täielise (nime- lise) ülekande-tähtendusega (передаточная надпись) ja summa panga raamatutes uue nime peale kirjutamise järgi edasi anda.

§ 56. Hoiutunnistuste pandiks andmisel, niisama ka nendega ametikohtade ja võimude nõudmistele kindlustamiseks on tarvis, et hoiu- summa panga raamatutes nende nime peale oleks üle kantud, selle kätte hoiutunnistus on antud.

§ 57. Kui hoiuleandja oma raha uue tähtajani tahab panku edasi jätta, siis peab ta sellest aegsalt pangavalitsusele teada andma. Kui seda tehtud ei ole, siis arvatakse tähtajalised hoiusummad, kui nende tähtaeg mööda on jõudnud, tähtajata hoiusummade liiki.

§ 58. Kui nimeline hoiutunnistus kaotati läheb või hävineb, siis võib ta omanik sellest pangavalitsusele teatada, kes hoiuleandja kulul kohalikus kubermangu ametlikus ajalehes kolm korda kuulutab, hoiutunnistuse numbrit, tähtaega ja summa suurrust ühes hoiuleandja nimega teada andes ja selle peale üleüldist tähelepanekut juhtides, et kui kuu jooksul pärast kolmandat kuulutust see hoiutunnistus panga- walitsusele mõne maksu õienduseks selle tunnistuse järel ette ei näidata, ta võimetuks tunnistatakse ja ta asemel uus hoiutunnistus antakse, kui aga hoiutunnistuses mingisugusid maksutähtaegu ei ole, siis arvatakse hoiutunnistus alles ühe aasta järel pärast viimast kuulutust kustunuks.

§ 59. Enne 26. apr. 1883 a. seadust antud nimeta hoiutunnistuste kaotamiseks võdi hävi kohta ei võtta pant mingisugusid seletusi kuulda, vaid raha antakse niisuguse hoiutunnistuse ettenäitajale kätte.

§ 60. Tähtajata hoiusummasid annab pant tagasi: igaühele hoiuleandjale, ilma selle peale vaatamata, kui palju hoiutunnistusi ta raha tagasivõtmega ette näitab: kuni 500 rubl. — köhe, 500—1000 rublani — mitte hiljem kui nädal pärast tagasivõtmise soovimise avaldamist, 1000 kuni 3000 rublani — mitte hiljem kui üks kuu, 3 kuni 5 tuhandeni — mitte hiljem kui kolm kuud, ja üle 5 tuhande rubla — mitte hiljem kui kolm kuud pärast tagasivõtmise avaldamist.

Pärast eelnimetatud tähtaega ei makseta väljavõetava raha eest enam protsente, kuigi raha veel pangast välja võetud ei ole.

Tähtendus 1. Pangavalitsus võib tähtajata hoiu- summasi ka enne eelnimetatud tähtaegasid tagasi maksta, kui ta seda teha panga seisukorra järel võimaliku arvab olevat. Uuesti tagasimaksu tähtaegadest peab pangavalit- sus avalikult teada andma, nagu seda § 23 nõuab.

Tähtendus 2. Pangavalitsusel on õigus tähtaja- list hoiusummat ka enne tähtaja täitejõudmist tagasi maksta, kui ta seda panga seisukorra järel võimalikult peab.

§ 61. Pant maksab hoiusummad täielikult või osalt tagasi, niijama annab ta ka hoiusumma eest saadavad protsendid kätte, ainult siis, kui talle õige hoiutunnistus ette näidatakse. Hoiusummad antakse kas hoiuleandjale enesele või neile, kelle nime peale kapital panga raamatutesse on ümberkirjutatud (§ 55); või nende pärijatele kätte.

Kolmas järe.

Wekslite diendamise ja wekslitega teatud eri jooksu arwe.

§ 62. Pant diendab (УЧИТЫВАЕТЪ) niisugusid wekslid või wõtab neid eri jooksu arwe kaitseks, mis teatava tähtaja peale antud ja teatud kawa järel kirjutatud:

- 1) kui neil maksu kindlustamiseks vähemalt kaks allkirja on;
- 2) kui nende väljamaksmise tähtajani mitte üle 12 kuu ei jää, ja
- 3) kui nende väljamaksmise kohta panga asupaik või niisugune koht on määratud, kus pangal kirjasaatjad ja wahetalitajad on, või kus riigipanga osakond või rentei awatud on. Niisuguste wekslite eest, mille maksmine väljaspool panga asupaika on määratud, nõutakse peale diendamise protsendi ka teatawat tasu wahetalituse eest.

§ 63. Lühikese tähtajaga wekslid diendatakse, kui kõik muud eel-nõuded ühesugused on, ilkagi ennem kui pikema maksuajaga wekslid.

§ 64. Wäikene wekslijumma, kui aga weksliandja ja käemehed küllalt usaldatavad on, ei ole ieenesest weel põhjusiks, et wekslit diendamisele mitte vastu wõtta.

Tähendus. Sinnawolitogul on võimalik ära määrata, kui väiksid wekslised üleüldse pant diendada wõtab.

§ 65. Diskonto-komitee (§ 14) peab, direktori lähemal walwel, nende isikute nimel kirja, kel pangas kredit on awatud, ühtlasi igauhe wõlausalduse kõrgemat määra seal ära tähendades. Seda nimel kirja ei pea diskonto-komitee mitte harwem kui iga kuue kuu järgi uueste läbi waatama.

§ 66. Pangawalitsus on kohustatud igauhte diendada antawat wekslit diskonto-komitee kätte saatma, kes oma arwamise lühikese oisusena päewaraamatusse tähendab.

§ 67. Panga diskonto-komitee poolt tagasi lükatud wekslit ei või pangawalitsus milgi kombel diendada wõtta, kuid tal on õigus iga wekslit, kuigi see diskonto-komitee poolt on kindlaks arwatud, vastu wõmata jätta. Nii ei ole ka pangawalitsusel mitte õigust kellegi wõlausalduse piiri sellest, mis diskonto-komitee oma nimel kirjas (§ 65) määranud, kõrgemale tõsta, kuid pangawalitsusel on küll õigus seda piiri kitsendada ja isegi krediti täieste awamata jätta, kuigi diskonto-komitee kellegi laenusaja nime kirja on paigutanud.

§ 68. Diskonto-komitee harutusel tulewad saladuses pidada, ja komiteel ei ole õigust, seletusi anda, mis ta mõne weksli wastuwõmata jätab. Panga aasta-aruande läbiwaatamisel ja rewisjoni puhul tule-

wad aga § 66. nimetatud päewaraamatud neile isitutele ette näidata, kes §§ 30., 34., 36. ja 37. põhjal aruande läbiwaatajateks ja rewisjonist osawõtjateks on wälitud.

§ 69. Wekslite diendamise ja wekslitega kaetud eri jookswa arwe protjendi suuruse määrab pangawaliitus, linnaameti nõusolekul, ja jeda antakse § 23 kirjeldatud korras awalikult teada. Kui eeltähendatud wõimud ühisele otsusele ei suuda tulla, siis antakse selle küsimuse otsustamine wolikogu kätte.

§ 70. Diendatava weksli pealt wõetakse % ette nii palju päewade eest, kui palju weksli tähtajani neid jääb, igatahes aga mitte alla 15 päewa.

§ 71. Diendatud weksli eest antud raha tähendab pant oma raamatutes weksliandja ja weksli diendada tooja (ettenäitaja) nimele.

§ 72. Kui weksliandja maksuwõimeuks jääb wõi oma maksud enne pangas diendatud weksli tähtaja kätte jõudmist ära lõpetab, siis annab pant sellest weksli ettenäitajale (diendada toojale) teada, kes siis mitte hiljem kui 20 päewa järel kohustatud on, kas maksuwõimeu wekslit wälja lunastama, wõi tema asemel pangale uue kindla pandi andma.

§ 73. Kohalikud notariused on kohustatud pangawaliitusele protesti alla läinud wekslite üle teateid iga nädal andma, kui aga protestid rohlem on, siis ka sagedamini.

Reijas järe.

Laenu andmine ja krediti awamine eri jookswal arwel solo-wekslite wastu, mis liikumata waranduse pandiga kindlustatud.

§ 74. Solo-wekslifid wõetakse ainult niisuguste käest wastu, kes pangale kindlustamiseks: 1) panga asupaigaks olewas linnas liikumata warandused ja 2) panga asupaigaga ühises wõi kõrwalolewas maakonnas liikumata warandused pandiks annawad.

§ 75. Laenu antakse ainult niisuguste waranduste wastu, mis igasugustest wõlgadest wabad on.

§ 76. Üleüldiselt ei wõi pant solo-wekslite alla, mis põllumajanduse liikumata warandusega kindlustatud, mitte rohlem kui üks wiiendit oma põhjus- ja tagawara-kapitalist linni panna.

§ 77. Isitule, kes liikumata waranduse pandiks pannud, awatakse weksli krediti korras solo-weksli kredit, kuid mitte üle 60% panditud waranduse hindamisest.

§ 78. Pandiks paawatwat liikumata warandust hindab pant nende eeskirjade järel, mis §§ 130—133 leiduwad.

§ 79. Solo-wekslite kindlustamiseks liikumata waranduste pantimiseks antakse panla panditunnistus, milles see tähendatud peab olema, misuguse panga tarwis ta wälja antud, ühtlasi pannakse panditud waranduse peale wõerandamise keeld nii suures summas, kui suur kredit

selle waranduse kindlustamisel awatakse. See keeld jääb seni maksma, kuni pangas selle waranduse kindlustamisel kredit awatuks jääb.

§ 80. Awatud krediti piirides antakse laenu solo-wekslite vastu, mille maksutähtaeg üle 12 kuu ei kesta. Panka antud solo-wekslite wäärtuses võib laenaja eri jooksul arwel krediti tarwitada. Solo-wekslite wõla summat ei wõi pank laiendada, nii pea kui ta kuuleb, et selle waranduse peale, mis solo-wekslite eest wastutab, keegi oma wõla nõudmise on juhtinud.

§ 81. Peale solo-wekslite annab laenaja pangale weel iseäralise kirjalisu kohustuse, et ta pandiks antud liikumata warandust niisugustesse lepingutesse ei põimi wõi midagi selle warandusega ette ei wõta, mis selle waranduse hindu ja sissetulekuid wõiks vähendada, ja et pangal õigus on enne tähtaega oma wõlgasid tema käest tagasi nõuda, kui ta oma kohustust fudagi rifub.

§ 82. Solo-wekslite protsendi kõrgus määratakse § 69 ettekirjutatud korras. Protsentid maksetakse solo-wekslite tähtaja lõpul wõi ka enne nende tähtaega, eri jooksul arwel awatud krediti eest maksetakse protsentid neil tähtaegadel, millal kordumalt need arwed lõpuarweks kokku wõetakse, ja maksta tuleb protsentid ainult selle aja eest, mil raha laenaja käes on tarwitada olnud.

§ 83. Kui wõlgnik forratult oma kohusid täidab wõi jeda kohustust rifub, mis ta § 81 põhjal annud, siis pööratakse solo-wekslite vastu antud laenu nõudmine, wekslite nõudekorras, kindlustamises antud kui ka kogu muu wõlgniku waranduse peale. Panga otsustada jääb, kas wõlgniku kogu waranduse peale nõudmist enne kindlustamises antud waranduse awalikku müümist pöörda wõi pärast müümist, kui selle waranduse müügist saadud summa solo-wekslite wõlga finni ei kata.

§ 84. Kui solo-wekslite kindlustamises antud warandus awalikult ära müüakse wõi muul wiisil wõerandatakse, siis ei wiida müügi keeldu selles summas, mis panga nõudmise kindlustamises selle waranduse peale pandud, uue omandaja nime peale üle, waid müügirahast peetakse see summa finni, milleni pangas awatud (§ 77) krediti kindlustamises waranduse peale maksukeeld on pandud, ja sellest summast maksetakse pangale kõik wõlg ära, mis solo-wekslitega laetud, kuigi niisuguste wekslite maksu tähtaeg ei peaks kätte jõudnud olema.

§ 85. Solo-wekslite wõlga kindlustawa waranduse awalikust müügist saadud rahast maksetakse enne kõiki muid nõudmisi wõlg pangale selles piiris ära, milles müügi keeld awatud krediti puhul (§ 77) selle waranduse peale on pandud, ainult need nõudmised arwatakse eesõiguslisteks, mis Rootslise Kohupidamise Seaduse § 1163 on ära tähendatud.

§ 86. Kui solo-wekslite kindlustamises antud warandus awalikul müügil panga kätte jääb, siis peab pangawalitus temaga nii talitama, nagu jeda § 157. üleüldise nende liikumata waranduste kohta nõutakse, mis sellepärast, et awalikul müügil tagajärge ei ole olnud, panga kätte jääwab.

Wies järt.

**Laenu andmine ja krediti awamine eri jookswal arwel
kindlustuste wastu.**

§ 87. Laenude ja kindlustatud eri jookswate arwete protsendi kõrguse määrab pangawalitsus, linnaameti nõusolekul, ja annab sellest § 23 järel awalikult teada. Kui nad ühisele otsusele ei jõua, siis antakse otsuse tegemine wolikogu kätte.

§ 88. Laenu eest wõetakse protsentid: kuni aastaks laenatud raha pealt — ette kõige aja eest; kauema aja laenude eest, mis aga üle 8 aasta ei ulata (§ 135) — ette kuue kuu kaupa, ja ainult selle summa pealt, mis weel wõlgu jääb. Pika aja laenude pealt, wõetakse kasu ja kustutuse protsenti poole aasta wiisil (§ 136).

§ 89. Laenuwõtjal on õigus kas kõige wõlga wõi osa sellest enne tähtaega ära maksta; niisugusel korral antakse talle ettetasutud protsendid täielikkude 15 päewa eest wolikogu poolt kinnitatud kõrguses tagasi.

§ 90. Kui laenuwõtja korralikult oma kohust ei täida, siis müüakse pangawalitsuse poolt wõla kindlustused ära: wäärtpaberid börsekurfi järel kohal wõi riigipanga ja teiste krediti-asutuste kaastegevusel; teised liikuvad pandid — awalikul pakumisel panga ruumides; kauba ladudes hoitavad kaubad nende ladude walitsustes; weol olew kaup — lõpujaamades wõlauskuja panga agendi wõi kirjawahetaja poolt. Pakumine, millest ajalehtede kuulutustes on teatatud (tubermangu ametlikus lehes kuulutamine on sunduslik, teistes kohalikkudes lehtedes — wõimaluse järel) ja mis mitte hiljem kui kaks kuud pärast wõla maksutähtaega ära peetakse, algab laenu summast, millele protsendid ja kulud, mis pank laenuwõtja eest kandnud, juurde lisatakse. Kui efimene pakumine lõpulik ei ole, siis korratakse seda mitte hiljem kui kolm kuud pärast maksu tähtaega sellesama korra järel, kuid pakuma hakatakse ennelubatud hinnast peale.

Kaubaladus hoiul olewad kaubad müüakse ladu walitsuse poolt selle korra järel ära, mis Kauba Seadus ette kirjutab.

§ 91. Saadakse pangale kindlustusets antud korratu laenuwõtja waranduse müügist rohkem, kui wiimane pangale wõlgneb, siis saab ta ülejääwa hinna osa ise kätte, wõi see antakse üleüldisel alusel tema pärijate wõi wõlauskujatele. Kui kümne aasta jooksul teegi selle raha järel ei tule, siis arwatakse ta panga kasude liiki.

§ 92. Pandiga kindlustatud eri jookswal arwel (§ 44. p. 6.) awatakse krediti tagasihõudeni (до востребования), sellega, et niisugune wõlg panga efimese nõude järel kas kohe oleks ära tasutud wõi mõni aeg pärast panga poolt tulnud maksuteader.

§ 93. Laenuwõtja tarwitab awatud krediti käsutuste (приказъ) wõi wõttetähtede (тшети) näol. Protsenti eri jookswal arwel antud laenu pealt wõetakse tähtaegadel, mis pangawalitsus korburatel ajajärgudel arwe kokkewõtmisels määranud, ja ainult selle aja eest, kui kaua laenatud raha tõsijelt laenuwõtja käes tarwitada on olnud.

§ 94. Muidu matšavad eri jooksval arvel antud laenude kohta kõik need määrused, mis käesolev Panga Põhjustkorraldus tähtajaliste kindlustatud laenude kohta sisaldab.

§ 95. Eri jooksva arve (§ 92) protsentifid ja kroonumaksused diendatatsje mitte warem kui iga kolme kuu järel, kuna need summad wõlgniku arwele juurde kirjutatakse.

§ 96. Kui pank liikuwate asjade pandi wastu, kallid ja mitte-rikkunewad asjad siia hulka mitte arwatud, wõlgu annab, siis wõtab ta niisuguse wõlgniku kaeft iseäralise tunnistuse, et need pandiks antud asjad tähtajal wälja lunastatakse ja, kui seda kohust mitte ei täideta, siis laenuwõtja panga ees mitte ainult pandiks antud asjadega, waid logu oma warandusega wastutab.

§ 97. Liikwata asja pandiks andmisel niisuguse ifiku poolt, kelle omandus see asi ei ole, on kõik harilikud tagajärjed, kui pank pandi wastuwõtmise puhul ei teadnud, et see asi pandiandja omandus ei ole. See määrus ei läi warastatud wõi kaotatud asjade pantimise kohta; siiski ettenäitaja (nimeta) wäärtpaberid eraldalud.

I. Wäärtpaberite pandi wastu antaw laen.

§ 98. Pank annab laenu panditawate riigi- wõi walitsuse kindlustatud wäärtpaberite, pikaajalaenu-asjuste wõla- ja pant-kirjade, ja linnawolikogu lubal ka era ühifuste ja etewõtete ojatähjede, aktsiate ja wõlakirjade (obligatsioonide), linna ja semstwo laenutähjete ja teiste krediti-asjuste hoiutunnistuste peale, kui wiimaste järel kapitali tagasimaksmise tähtajani mitte üle 9 kuud ei ole jäänud.

Getähendatud wolikogu otsuses peab kindlaste see ära tähendatud olema, misuguste wäärtpaberite kindlustusel pank wõib laenu anda.

T ä h e n d u s 1. Pangal ei ole luba enese wäljaantud hoiutunnistusi pandiks wastu wõtta.

T ä h e n d u s 2. Pandiks wõetud wõidulaenu piletid peab kas linnapant laenuajaaja kulul wõi wiimane ise kustutamise alla langemise wastu mõnes laubapangas, wastastikku krediti-ühifuses wõi panga-kontoris kinnitama. Kui laenuajaaja ise piletid kinnitanud, siis peab ta kinnituse kwiitungi panga-walitsusele ette panema ja mitte hiljem kui seitse päewa enne pileite kustutamist.

§ 99. Pandiks antawad nimelised paberid tulewad panga nime peale ümber kirjutada wõi neil peawad wäärtpaberite müügil tarwitatawad üleandmise märkus wõi blanko tähendus, mis ettekirjutatud korras ära kinnitatud, peal olema.

§ 100. Laenu saamise puhul wõtab wõlgnik enese peale kohustuse pangale pandi-lisa andma wõi teatawat osa oma wõlast ära tasuma, kui enne tema wõla tasumise tähtaega pandiks antud paberite börsehind 10% wõrd sellest börsehinnast, mis pandiks andmise ajal oli, alla langeb.

Paberite hõrsehinna langemise puhul eelpool tähendatud piirides, annab pank sellest laenuvõtjale kohe teada, ja kui laenu saamise puhul lookulepitud ooteaja jooksul, mis aga üle kümne päeva ei või kesta, talle pandi-lisa ei anta või teatavat osa võlast ära ei tasuta, siis müüb pank kas kogu pandi või langenud väärtuse suuruse osa sellest ära.

T ä h e n d u s. Pandi vastuvõtmist tõestavat tunnis-
tuft, mis pank laenuvõtjale annab, ei või muul kombel
teisele edasi anda, kui panga äriraamatutes ülekandmise abil.

§ 101. Pandiks antud riigi- ja valitsuse poolt kindlustatud väärtpaberite, pikaajalaenu-asutuste pandi- ja võlatirjade, linnade ja semstvõtte laenuvõtjate vastu ei anna pank rohkem võlgu kui 85% nende hõrsehinnast, muude väärtpaberite vastu — mitte üle 75% hõrsehinnast.

§ 102. Väärtpaberite pandi vastu antakse laenusid ühest kuni üheksa kuuni. Viimase tähtaja (9 kuud) piirides võib pank laenu maksmist edasi lükata. Kui pärast üheksat kuud võlgnik oma laenu tähtaega tahab pikendada, siis peab ta oma panti uuendama.

§ 103. Kui laenuvõtja oma võlga tähtajal ära ei tasu, ja temale panga poolt § 102 järel maksupikendust ei ole antud, siis annab pank tähtaja möödaminetult võlgnikule teada ja lasseb pärast ooteaega, mis laenu andmisel kindlaks määratud, mis aga üle 10 päeva ei või kesta, pandi ära müüa. Kui laenuaja seda teadet ei ole lätte saanud, siis ei takista see sugugi veel pandi müümist.

T ä h e n d u s. Pandiks võetud teiste krediti-asutuste
hoiutunnistused saadetakse niisugusel korral (§ 103) neid välja
annud krediti-asutuse lätte nõudmisega, et nende järel võlg-
new summa ühes protsentidega oleks välja makstud.

§ 104. Väärtpaberite müügist saadud summast tasutakse võlg
ühes protsentidega kogu maksu tähtajast möödaläinud aja eest ja ta loit
müügi ja finnituse kulud. Pärast maksu tähtaega arvatakse 6% aastast
või jääb endine võla protsent alles, kui see kõrgem on kui 6%.

II. Kaupade ja kaubafirjade pandi vastu antav laen.

§ 105. Kaupade ja kaubafirjade (§ 44, p. 6) liigid, mille pandi
vastu pank võib laenu anda, määratakse linnatvõllogu poolt.

§ 106. Pandiks võetud kaupad peavad nende peale antud laenu
summast vähemalt 10% võrd kõrgemalt finnitatud olema, ja vähemalt
üks kuu laenu maksutähtajast edasi, jelle kuu juurde ta ootepäevad
(§ 116) arvates; nad peavad panga pitsari ja tema walwe all niis-
sugustesse kohtadesse paigutatud olema, mis pangavalitsus tuleõnnetuse
vastu küllalt kindlateks peab; ja niisuguste kaupade finnitusetunnistused
peavad panga käes hoida olema. Pandi hoidmist võib pank mõne
usaldatava artielli, vastastiku vastutusel põhjendava ühijuse või muu
asutuse hooleks usaldada. Pandiks antud kaupa edasi müüa ja laenu
ostja peale edasi anda on ainult pangavalitsuse lubal võimalik.

T ä h e n d u s. Kauba hoiuruumide üür peab wähe-
malt üks kuu üle selle tähtaja, milleni kaup pandiks on wõe-
tud või laenu maksmine pikendatud, ette ära makstud
olema.

§ 107. Pandiks wõetawale kaubale walmistatakse panga poolt
antud tawa järel kirjeldus, mis panga poolt saadetud ametnik ja laenu-
wõtja oma allkirjadega kinnitawad; wiimasel on õigus, kui ta tehtud
kirjeldusega rahul ei ole, oma seletust kirjeldusele juurde lisada.

§ 108. Pangawalitsus kaalub ühes diskonto-komiteega pandi-
andja laenu soowi ja pandi kirjeldust igakülgselt ja määrab antawa
laenu suuruse (§ 112).

§ 109. Kõik kulud, mis kauba hoidmisest ja kinnitamisest tärkawad,
nii ka kaalumisest ja mõetmisest pandiks andmise ja katsese wõtmise puhul,
§ 114 järel, jääwad laenuwõtja kanda; kui laenu andmise puhul tarwis on
iseäralisti kulusid panga ametnikkude ja artelli liikmete õitudeks anda,
wõib ka nende kulude katmist, kas täielikult või osalt, laenuwõtja käest,
peale protsentide, nõuda.

§ 110. Kui laenu ladus hoiul olewa kauba tunnistuse pantimise
wasiu antakse, siis hindab pangawalitsus ühes diskonto-komiteega seda
kaupa algkirja (dokumendi) teadete ja ühesuguste kaupade hindade
järel; hindamisel tuleb ladust pandiks antawa kauba katsed (проба)
saata lasta.

§ 111. Kui laenu weos olewa kauba tunnistuse pantimise wasiu
antakse, siis hindab pangawalitsus ühes diskonto-komiteega kaupa
weotunnistuse teadete ja kauba alama hinna järel, wiimast kas kauba
saatejaomas või kohalejäudmise paigas armates, kuid wiimasel puhul
tuleb hinnast weokulu maha arvata. Laenuwõtja käest peab pant weos
olewa kauba katsete saatmist nõudma, kuna wiimase kanda wastutus
jääb, et panditaw kaup ja näha saadetud katsed ühesugused on.

§ 112. Kauba pandi wasiu antaw laen ei pea pangawalitsuse
ja diskonto-komitee poolt määratud kauba hinna 75% üle tõusma. Iga
laenu kõrgus määratakse kauba omaduste, tema hoidmise abinõude
ja kauplemise olude järel.

§ 113. Laenu antakse 15 päewast kuni 9 kuuni, kauba was-
tupidawuse ja tema hindade muutmatusse kohaselt. On wõlg 9 kuud
kestnud, siis võib laenuwõtja teda ainult sel eelnõudel pikendada, et
ta oma panu andmist uuendab.

§ 114. Pangal on õigus pandiks wõetud kaupa üle waadata,
sellest peab ta aegsalt laenuwõtjale teada andma, ja tarbe korral
kauba rikkiminekü arahoidmisel ka kaitseabinõusid tarwitusele wõtma,
selle kulude katmist laenuwõtja käest nõudes.

§ 115. Kui pandiks wõetud kaup ilma panga süüta rikkuneb
või kaotki läheb, või kui selle kauba hind mitte wähem kui 15% wõrd
panga hindamisest alla langeb, mille järel kaup pandiks wõetud, siis
on laenuwõtja panga nõudel kohustatud kas kõike wõlga või kohast osa
wõlast ära maksma või täiendatud panti pangale andma. Selle nõude

mittetäitmisel künne päewa jooksul, panga nõude teatamise päewast arvates, on tagajärjekä, et pank fogu selle wõla tasumist enne maksu tähtaega nõuab.

§ 116. Kui laenuwõtja tähtajal oma wõlga ära ei taju ja talle maksutähtaega pifendatud ei ole, siis müüakse kaup ära selles korras, mis § 90 ettekirjutatud, pärast ooteaega, mis laenuwõtmise puhul ära määratud, ja mis üle 10 päewa ei wõi kesta.

§ 117. Müügist saadud summast katab pank antud laenu, protsendid kuni müügi päewani ja kõik kulud. Pärast maksutähtaja möödalastumist arwatakse protsenti selle korra järel, mis § 104 tähendatud.

III. Kalliste ja muude mitte-riffunewate asjade pandi wastu antaw laen.

§ 118. Pandits wõib wõtta: kallid kima, pärlisid, kuld-, hõbe-, platina- ja teisi mitte-riffunewaid asju.

Tähendus 1. Pühakujude kaunistusi ja üleüldse pühade kujutusiega asju pandits wastu ei wõeta.

Tähendus 2. Linnawolikogul on õigus kalliste asjade pantimisega ühendatud laenu ülem- ja alam-määra kindlaks teha.

§ 119. Kõikide asjade, mis pangale pandits antud, hinna määrab pangawalitsus laenuwõtja nõusolekul. Kui asja hindamise puhul ühisele otsusele ei jõuta, siis wõtab pandi tooja oma asjad tagasi, ilma et tal õigus oleks nende meokulusid panga käest nõuda. Depitwad aga mõlemad pooled asja wäärtuse üle kokku, siis walmistatakse asja üle täielik kirjeldus, mis laenuwõtjale ette näidatakse ja, kui wiimane sellega rahule jääb, siis tähendatakse see kirjeldus pantide raamatusse. Kirjelduse kõrwal peab teatama kawa järel ülestähendatud olema: mõlema poole nõusolekul määratud hind, aasta, kuu ja päew, millal laen antud, wõla maksutähtaeg, laenu suurus ja protsentide kõrgus.

Tähendus. Pangawalitsusele on lubatud pantide hindamisel asjatundjaid kutsuda ja nendega waewataju üle kokku leppida.

§ 120. Laenuwõtjal on õigus pandits antawa asja külge oma pitsarit panna, mis niisugusel korral ka pandi wastuwõtmise ajal walmistatawa kirjelduse külge tuleb panna. Pitsar pannakse sel kombel asja külge, et ta asja waatlemist ei segaks.

§ 121. Laenuks ei anta rohkem kui $\frac{2}{3}$ asja hinnatud wäärtusest ja täis rublades.

§ 122. Laenu antakse 1—12 kuuni, ja tähtaega arwatakse täis kuudega. Aastase tähtaja piirides wõib laenu maksmist edasi lükata; on aga aasta mööda jõudnud, ja kui laenuwõtja soowib wõla maksmist edasi lükata, siis peab ta panti andmist uuendama.

§ 123. Uueste panti andmise puhul hinnatakse asju uueste ja, kui asja hind langenud on, siis peab laenuwõtja ühe osa oma wõlast ära maksma, et wõla ülejääw osa panti uue wäärtuse kohane oleks.

124. Panti wastu wõttes, annab pant laenuwõtjale tunnistuse, kus tähendatud on: mis panti on antud, kui kallilt ta hinnatud on ja misjugustel eelnõuetel laenu antud.

§ 125. Niisugused tunnistused wõivad nimelised wõi nimeta olla. Nimeta tunnistusi wõib ilma kirjenduseeta edasi anda; nimelisi ei wõi teistele muudu edasi anda, kui neid pangas kas uute nimeliste wõi nimeta panti tunnistuste wastu vahetades.

T ä h e n d u s. Nimeta tunnistuste kaotamise kohta ei wõeta mingisugusid seletusi wastu.

§ 126. Kui laenuwõtja tähtajal oma wõlga ära ei maksa, siis müüakse pant ühe kuu ooteaja järel selles korras ära, mis § 90 tähendatud.

§ 127. Panti müügist saadud rahast kaetakse wõlg, protsendid kuni müügi päewani ja kõig panga kulud. Ülejäänud rahaga, kui seda on, talitatakse § 91 järel.

IV. Liikumata waranduse panti wastu antaw laen.

§ 128. Laenu antakse ainult niisuguse waranduse pantimise wastu, mis wõlgadest waba on, wõi sel eelnõudel, et endised wõlad pangast saadawa laenu abil ära makstakse, wõi kui endised wõlausfujad nõusolemist awaldawad, et nad panga laenu tagasfinõudmisele esimese kohta jätawad.

§ 129. Niisuguste liikumata waranduste, mis § 44. p. 8. on tähendatud, panti wastu annab pant laenu järgmistel eelnõuetel:

Laenuwõtja peab iseäralise soowi-awaldusega pangale ühtlasi ette näitama: 1) seaduses (Sead. kogu XVI wiht, I jagu, Notariuste Seadus, § 154, p. 4. ja §§ 192¹—192⁴) ettekirjutatud panti tunnistuse, et warandus laenuwõtja oma on, ja misjugused keelud, otsustatud nõuded, waidlused, protsessid jne. selle waranduse peal lasuwad; 2) täielik waranduse hindamise kirjeldus, mis omanik wõi tema usaldusmees on alla kirjutanud; 3) plaan, kui niisugune olemas on, wõi vähemalt waranduse seisukoha joonistus, mis need isitud, kes hindamisest osa wõinud, peawad oma allkirjadega kinnitama; 4) tulekinnituse tunnistus, kui laenu hoonete panti wastu wõetakse; 5) laenuwõtja elukoha aadress, kuhu pant wõib asjatalituse pärast kirjutada.

§ 130. Panditawate hoonete ja maade hindamist linna piirides toimetawad wannutatud hindajad, keda wolikogu walib ja linnaamet määrab, ühe panga kaashirektori juuresolekul. Hinnatud wäärtuse kinnitab linnaamet. Maakonna piirides olewa maa hindamist toimetab üks panga kaashirektor, kes ühe eelnimetatud wannutatud hindaja ja kaks üleabset maaomanikku sellest hindamisest osa wõtma kutsub.

§ 131. Panditawate hoonete hindamisel kaalutakse järel, kui kindlad hooned on, kui palju nad sissetulekut toowad ja kui kasulik

nende asupaik on. Maa väärtuse aluseks võetakse pinna omadused, jaadavad sissetulekud ja tema asupaiga kasud.

§ 132. Pandiks ei võeta niisugusid hoonid, mis veel täieste valmis ehitatud ei ole.

§ 133. Pangale pandiks pakutavate wabrikute ja tehaste väärtus määratakse nende ainelise hinna järel. Nende hindamise puhul jäetakse masinate ja kaupade väärtus, ühilaasi ka wabrikute ja tehaste liikum warandus tähele panemata.

§ 134. Laenuks ei anta rohkem kui 60% hinnatud summast.

§ 135. Laenu antakse lühikesi- ja pika-ajaliselt: esimest 1—3 aastani, õigusega laenu ühesa aastani pikendada; teist: puuhoonete pandi vastu — mitte üle 15 aasta, kivihoonete ja maa pandi vastu — 30 aastani.

Täheendus. Pika-ajalist laenu võib edaspidi ainult selle piirini anda, kui palju pangal põhjustkapitali ja igawesi hoiussummast on.

§ 136. Lühikesi aja laenasutakse täielikult määratud tähtajal, pika-ajalist laenust kustusutakse teatava kawa järel, mis wolikogu kinnitanud, pooleaastaste kustusute- ja protsendi-maksudena.

§ 137. Pangale teatades võib panti antud warandusi teise ja järgmise laenude eest pandiks anda, kuid pangale peab eesõigus jääma, oma laenu tasumist kõige esimesena nõuda.

§ 138. Pangale pandiks antud warandusi ei või mitte muidu wõerandada, kui wõlg ja panga vastu wõetud kohustused uue omaniku peale edasi kantakse. Niisuguste waranduste wõerandamise aktid ei tehta muidu, kui pangalt teateid ei ole saadud: 1) kui suur wõlg tuleb uue omaniku peale kinnitada; 2) kui palju maksudest kohe tarwis on ära tasuda, ja 3) kas see warandus ei ole õiendamata jäänud maksude pärast panga poolt ära müüa määratud, ja kui on, siis mil tähtajal. Wiimasel juhul, see on, kui pant selle waranduse on ära müümisel määranud, ei või wõerandamise akti muidu teha, kui panga laenu ja muid panga maksusid enne müügi algust (§ 148) ära tasudes, et pangal võimalik oleks müümist peatada. Pangale pandiks antud waranduse jaotamisel tuleb panga luba nõutada. Kui pangale pandiks antud liikumata waranduste kohta mõned aktid kinnitatakse, siis on wanemad notariused kohustatud wiivitamata krepositi-raamatu sifutawast (registrist) pangale aratirja saatma.

§ 139. Laenu andes nõuab pant laenuwõtja käest laenu-allkirja, milles tähendatakse, misjugustel eelõuetel warandus pandiks antakse, ja et laenuwõtja ennast kohustab: 1) pandiks antud waranduse asjus mitte niisugustesse lepingutesse astuma või muudatusi ette wõtma, mille tagajärjel selle waranduse sissetulek või väärtus langeks; 2) pandiks antud warandust nii lorras pidama, et ta väärtus ei alaneks; 3) ilma panga lubata üle 3 aasta kestwaid rendilepinguid mitte tegema; 4) isikute käest, kelledega selle waranduse asjus lepingud on sõlmitud, mitte üle 1 aasta maksusid ette wõtma; 5) ilma panga lubata pandiks antud

waranduse järgi olevat messa raiumiseks mitte müüma, 6) niisugusid hoonid, mis pandi eelnõuete järel sunduslike tulekinnituse alla käivad ilma panga lubata mitte ära müüma või ära laotama, niisama ka mitte ümber tegema ja ehitama.

§ 140. Kui laenuvõtja mõnda neist laenu-allkirjas tähendatud kohustest rikut, ja seda rikkumist kuu jooksul, panga nõudmise avaldusest arvates, ära ei paranda, siis on pangal õigus määrata, kui suur osa laenust niisuguse pandi väärtuse vähendamise tagajärjel tuleb ära tasuda, ja selle äramaksmist ka nõuda. Kui seda viimast panga nõudmist kuu jooksul, teada andmisest arvates, ei täideta, siis on pangal õigus, volikogu lubal, pandiks antud liikumata warandust avalikult pakkumisel enne laenu maksutähtaja kätte jõudmist ära müüa, kuna pant peale selle kantud kahju võib kohtu teel omaniku käest kogu ta warandusest tagasi nõuda.

Täheendus. Kui laenuvõtja oma laenu-allkirjas tähendatud kohusid rikut, mis pandiks pandud waranduse väärtust või siisetulekut vähendavad, on pangal õigus laenuvõtja kulusid panditud waranduse seisukorda ja väärtust katselt võtta, omaniku või tema usaldusemehe juuresolekul, või nende äraolekul — ühes politseiametnikuga.

§ 141. Hooned, mis pangale ühes maaga pandiks antud, peavad võla lõpuliiku äramaksmiseni iga aasta laenuvõtja, kui pant sellega nõus on, või panga poolt viimase kulusid, tuleõnnetuse vastu kinnitatud olema, ja mitte alamalt, kui 20% võrd sellest laenu osast, mis hoonete pandiga kindlustatud on. Kinnituse-tunnistused peavad panga nimel antud olema ja panga käes hoida olema.

Tuleõnnetuse puhul saadud kahjutasust arvab pant võlasumma suuruse osa laenu tasuks. Kui aga laenuvõtja pangale kindlustuse annab, et ta saadud kahjutasu ärapõlenud hoonete uueste ehitamiseks tahab tarvitada, ja kui pangavalitsus pakutud kindlustusega rahul on, siis võib ta tulekahju eest saadud tasu täielikult omanikule kätte anda.

§ 142. Ühises omanduses olevaid warandusi ei võeta pandiks muidu, kui nende kogu väärtuses ja kõigi kaasomanikkude nõusolekul, ilma et laenu ja selle tasumist oleks jaotatud.

§ 143. Panditud waranduse vastu laenu andmisega teeb pangavalitsus ühtlasi ka selleks sammusid, et pandiks antud waranduse peale Notariuse Asjatalituse Seaduses määratud korra järel oleks teeld pandud.

Reelu pealepanemise ja mahakustutamise kuludeks minema raha peab laenuvõtja sisse maksuma, ehk jälle võetaks see raha antavast laenusumma maha.

§ 144. Laenuvõtjate poolt tähtajal diendamata jäetud maksud või nende osad arvatakse maksuvõlaks (недоимка), mille pealt ta äradendamiseni viimatusraha (пеня) nõutakse, nimelt $\frac{3}{4}$ % kuus, ka poolitud kuud täieliku kuu eest arvates. Seda viimatusraha võetakse

alltähendatud suuruses ka kõigi panga kantud müügikulude ja panga poolt äratastutud finnitajemaksude eest.

§ 145. Maksuvõlgade tasumiseks on tats kuud ooteaega, kui aga selle aja jooksul kõik maksuvõlg, jelleks ka panga poolt äratastutud finnitajemaksusid arvates, täielikult ära ei tasuta, siis määrab pant pandiks antud liikumata varanduse ära müüa, millest laenuvõtjale mitte hiljem kui kuu aega pärast ooteaja lõppu teade saadetakse. Sellega ühel ajal pandakse ka panga ruumides müügikulutus näha. Selltähendatud teade toimetatakse laenuvõtjale finnitatud kirjas tagasiandetaava kviitungiga (съ обратной распискою) sinna, mis laenuvõtja oma eluasemeks on ülesannud, kui aga ta seda teinud ei ole, siis müügiks määratud varanduse asupaika. Selles teates peab summa äratastendatud olema, mille diendamata jätmise pärast varandus müügi alla tuleb, ja avaldatakse müügi asjus edaspidi tehtavate käsutuste (müügise ja paksumisesse puutuvad kuulutused) tähtajad.

T ä h e n d u s 1. Kui laenuvõtja eelpool nimetatud teadet kätte ei saa, siis ei katkenda see sissenõudmise tegevust ja ei tee seda (kuulutusi ja väljapaksumisi) tagajärjetaks.

T ä h e n d u s 2. Sellest päevast peale, kui pant laenuvõtjale eelnimetatud teate saanud, on tal õigus müügile määratud varanduse kirjeldust, selle varanduse omaniku võti tema usaldusemehe, nende ärakäimisel aga politseiameetniku juuresolekul, katsele võtta.

§ 146. Pärast liikumata varanduse müügi alla määramist on pangajuhatus kohustatud: 1) renteide, linna- ja jemtvoametite ja teiste ametikohtade ja asutuste käest selle üle teateid koguma, kui palju selle varanduse pealt kroonu-, jemtvo-, linna- ja teisi avalikku maksusid tasumata on, ühtlasi ka neid summaksid selgitama, mis Ehituse Seaduse § 209—211 (Seaduste Kogu XII vihik, I jagu, 1900. a. väljaanne) täitmiseks välja antud ja 2) wanema notariuse käest katselehte (справка) selle kohta võtma, kui palju selle varanduse peal keelused on või kui palju müügikeelused juba wanema notariuse käite on jõudnud.

§ 147. Kuus nädalat pärast kahesuulist ooteaega ja vähemalt üks kuu enne väljapaksumiseks määratud päeva peab kohaliku kubermangu ametlikus lehes müügikulutus avaldatud olema. Kuulutuses olgu tähendatud: 1) müügi aeg ja koht; 2) müümist toimetava panga nimetus, nii ka müüdava varanduse omaniku seisus, ees- ja perekonnanimi; 3) müüdava varanduse lühikene kirjeldus ja tema asupaik; 4) täendus selle kohta, kas varandus jaotamata koguna või osadena, ja misjuguuste nimelt, ära müüakse; 5) kas varandus peale panga veel kufagil ja kellegile pandiks antud on, ja kui on, siis kui suure võla eest, kellele või misjuguusele asutusele; 6) kui palju varanduse peal võlga pangale tehtud laenu eest on; 7) mis hinnast paksumine algab.

T ä h e n d u s. Selltähendatud (§ 147) kuu aega kestvat tähtaega hakatakse viimase kuulutuse avaldamise päevast arvama.

§ 148. Laenuwõtjal on õigus maksuwõlga ühes wiitwitusraha (§ 144) ja kõigi kuludega, mis pandi müümiselks määramine pangalt nõudnud ja mis pant wõlgnitu eest kandnud, enne pakkumise algust ära tasuda ja selle tagajärjel oma warandust pakkumise alt wabastada.

§ 149. Pangale laenuks antud liikumata waranduste pakkumist toimetatakse pangawalitsuse heakskiitmisel: kas pangawalitsuses wõi neis ametikohtades, kus juba seadus lubab, wiimajel puhul peab panga usaldusmees pakkumisel wiibima.

T ä h e n d u s. Pangawalitsusel on õigus omaniku juuwil kas fogu warandust forraga wõi ojade kaupa pakkuda lasta.

§ 150. Pakkumine on suusõnaline ja algab pakkumiselehe (ТОРГОВЫЙ ЛИСТЪ) esitlemisest; selles peawad kõik need teated leiduma, mis müügikuulutusest, kõigi nende täienduste ja muudatustega, mis pakkumise päewani selgunud, niisama peawad selles lehes kõik waranduse peal lasuwad maksuwõlad (§ 146, p. 1.) tähendatud olema. Pakkumiselehe juurde tuleb lisada teateleht waranduse peal olevate wõi wanema notariuse kätte jõudnud müügiteeldude (§ 146, p. 2) kohta. Pakkumine algab kapital-wõla summast (§ 152), millele kõik maksuwõlad, wiitwitus-rahad, müügi- ja muud laenuwõtija eest tehtud kulud ja need nõudmised, millel panga wõlaga wõrreldes wanem koht on (§ 154, p. 1—3), juurde lisatakse.

§ 151. Kes panga poolt müüdatavate waranduste pakkumisest tahab osa wõtta, peab enne pakkumise algust pandi andma, mis eelmises (§ 150) paragrafis tähendatud maksuwõlgade, maksude, kulude ja nõudmistega, ja ka waranduse omandaja, ostja käest kohe nõutavate summade suurune oleks. Tähtaja lõpul tasutavate lühikeste aja laenude maksmata jätmise pärast, see on, kui fogu laen maksuwõlaks on muutunud, müüdatavate waranduste puhul peab antaw pant 10% maksuwõlaks olema, peale selle kõik maksud, kulud ja nõudmised, mis ostja peab tasuma, weel juurde arwata.

Panti wõi kindlustust wõetakse vastu kas rahas wõi walitsuse, poolt kindlustatud ja riigi wäärtpaberites; wäärtpaberid arwatakse selle hinna alla, mis rahaminister neile tasuta wõerandamise puhul maksetawate poslinide wõtmiselks määranud.

§ 152. Pakkumisel müüdatava waranduse omandaja peale kinnitatakse see pikaajalise laenu oga, mis waranduse peal lameb ja mis maksuwõlaks ei ole muutunud; selle tasumist nõutakse aga endise kustutamise kawa järel (§ 136).

§ 153. Pakkumine arwatakse ainult siis olnuks, kui sellest summast, millest § 150. põhjal pakkumine algab, vähemalt üksti osawõtja rohkem palub.

Pakkumisel lubatud ostuhind, millest § 151. põhjal sissemaksetud kindlustuse summa ja ostja peale üleminew wõla oga maha arwatakse, ühes krepositi-poslinidega, mis ostuhinna järel wõetakse, tuleb ostjal mitte hiljem kui 14 päewa jooksul pärast pakkumist ära maksta. Selle

aja jooksul tuleb ka kindlustuseks antud väärtpaberite asemel raha sisse maksta. Kui seda eelnimetatud tähtajaks ei täideta, siis kaotab ostja oma kindlustuse; warandus jääb endise wõlgniku omaks, kuna pangawalitsus kindlustusega nii talitab, nagu see § 154, p. 1—3 ette on nähtud, kui aga peale selle kindlustuse summast midagi pealt veel üle jääma, siis tasutakse sellega need nõudmised, mis § 154 teises pooles üles tähendatud, ja sellest veel ülejääwa osaga tasutakse waranduse peal lamewat panga wõlga.

§ 154. Pankumisel saadud ostusummast: 1) wõetakse kõige esmalt ja maksetakse ära kõik maksuwõlad riigile, semstwole, linnale ja teistele awalikkudele asutustele ja need summad, mis Chituse Seaduse § 209—211 määruste täitmiseks tehtud, ja kõik need nõudmised, millel panga wõlaga wõrreldes eesõigus on; 2) tasutakse kõik panga kanda olnud müügi- ja muud omaniku arwel tehtud kulud, ja nende kulude wiitwustraha, 3) wõetakse nii suur summa, mis selleks jatkub, et kõik waranduse peale olnud maksuwõlgasid ja nende peale langewat wiitwustraha (пеня) wõiks pangale ära diendada. Ülejäänud müügihinna osa, muudugi kui ta olemas on, antakse müüdnud waranduse endisele omanikule. Kui aga äromüüdnud waranduse peal kindlustatud nõudmised lamewad, wõi kui waranduse eht selle müügihinna peale nõude pööratakse wõi see summa teelu alla on pandud, siis tuleb ostuhinna ülejäänud osast tarwilikud summad kohasele asutusele ära jaata.

§ 155. Pärast seda kui müügi talitused lõpetatud, annab pangawalitsus kohasele asutusele teada, et ostjale seaduslikud paberid omandatud waranduse kohta oleks wõidud wälja anda.

§ 156. Pankumine arwatakse pidamataks: 1) kui keegi pankuma ei ilmu, 2) kui pankujatest keegi sellele summale juurde ei lisa, millest pankumine algab; 3) kui pärast pankumist ostja puudujääwat summat, § 153 määratud tähtajaks, ära ei tasu, ja kreposti-poslini ära ei dienda.

§ 157. Kui pankumine esimesel korral pidamata jääb, wõi kui seda summa, mille maksmata jätmise pärast warandus müüa on määratud, kindlustus ära ei kata (§ 151) siis määratakse teist ja wiimast korda uus pankumine mitte warem, kui kaks nädalat pärast esimest. Kui teisel ühtlasi wiimasel pankumisel keegi nii kõrget ostuhinda ei luba, millest § 150 põhjal pankumine algab, siis jääb see warandus panga omanduseks, kuid selle kitsendusega, et pank lähe aasta jooksul, sellest aastast arwates, millal wiimane pankumine oli määratud, selle waranduse oma arwel kas pankumise abil wõi waba lepingu põhjal peab ära müüma.

Panga kätte jäänud waranduse peale tuleb pangawalituse käsutusel kreposti-akt walmistada lasta, mille eest poslini-maksu ei wõeta. Kui pank läheaastase tähtaja jooksul seda warandust edasi ei müü, siis peab ta kõik kreposti-poslinid ära maksuma, kuna kõik wõlg, mis pangal selle waranduse pealt saada on, panga kahjude liiki selle aasta eest arwatakse, mille jooksul pank selle waranduse pidi ära müüma.

Kui warandus eelnimetatud tähtaja jooksul küll ära müüakse,

tuid nii palju ta eest ei saada, et kõige wõlga pangale ära tasuda, siis arwatakse puuduw summa sellejama korra järel kahjuks selle aasta eest, mille jooksul see warandus ära müüdi.

VI. j ä r t.

Sinnale ja semstwole antaw laen.

§ 158. Pant wõib kohalikule linnale ja semstwole laenu anda, pandiga kindlustamata.

§ 159. Eelnimetatud laenu (§ 158) andmisel tuleb järgmistele määrustele järel käia:

1) laenu andmisega peab nii pangawalitsus kui ka linnawolikogu nõus olema; 2) laenu suurus ja tähtaeg, iga-aastase kustutusmaksu suurus ja laenu protsentide tasumine määratakse laenu andmisel pangawalitsuse ja linnawolikogu wõi semstwo-kogu kokkuleppimise põhjal; 3) nende laenude andmisel ei tohi pangawalitsus § 46 ja 47 määrusid ja § 48 eeskirja panga kohustuste ja kasjas olewa raha wahetorra üle, täitmata jätta; 4) tähtajalised maksud laenu kustutamiseks ja wõlgnewa osa protsentide tasumiseks peawad linn wõi semstwo oma eelarwesse kohustuslike kulude liiki paigutama; 5) laenu linnale ja semstwole ei anta mitte pikemaks ajaks kui 10 aastaks.

Tä h e n d u s. Iseäralistel juhustel wõib rahaminister § 159 nimetatud laenu linnadele ja semstwotele ka niipalju wälja anda lubada, et laen suurem oleks kui üks kümnendil (§ 47) panga põhjus- ja tagawara-kapitalidest.

VII. j ä r t.

Wäärtpaberite ostmine- müümine ja panga wahetalitused (komisjoni-talitused).

§ 160. Wäärtpaberite ostmist ja müümist, (§ 44, p. 14) toime- tab pant börsehindade järel kas otsekohe ise wõi oma kirjawahetajate abil (§ 162).

§ 161. Eeltähendatud müümine-ostmine (§ 160) on pangale järgmistes piirides lubatud: walitsuse poolt kindlustatud kui ka riigi wäärt- paberisid ei wõi pant mitte suurema summa eest osta, kui pool põhjus- kapitalist, sellesse arwesse ei tule aga panga tagawara-kapitali wäärtpabe- risti (§ 166) wõtta; hüpoteegi paberisid ja linnade ning semstwote wõla- kirjasid ei wõi pant rohkem osta, kui oma põhjustkapitali $\frac{1}{5}$ suuruse summa eest.

T ä h e n d u s. Selles paragrafis eitikirjutatud kitsen- dawad määrused ei käi mitte nende paberite kohta, mis pant wahetalitajana (§ 44, p. 13) oma ärisõprade ja kirja- saatjate footwil ostab.

§ 162. Pangale on lubatud wahetalituste täitmiseks teiste kre- diti-asutuste, kui oma kirjawahetajate, tegewust tarwitada.

§ 163. Wahetalituste eest mõetawa taju suuruse määrab pangawalitus ja annab sellest § 23 eeskirja järel awalikult teada. Meile hoiuleandjatele, kellele pangas jooksem arwe on awatud, võib pant wahetalitust kas odawamalt wõi täiesti maksuta täita.

IV. Panga kasude jaotamine ja tagawara-kapital.

§ 164. Panga puhtaks kasuks arwatakse summa, mis üle jääb, kui üleüldisest panga sissetulekust ära mõetakse: 1) hoiuraha % ja panga enese laenuide eest maksetawad protsendid ja ülepea kõik tegewuse kulud; 2) panga ülewalpidamise ja walituse kulud ja 3) kõik panga tegewusest tärgranud kahjud, millede liiki tulewad arwata kõik niisugused aasta jooksul protesti alla langenud weskliid ja täitmiselehed, mis aasta lõpuni diendamata on jäänud, ka §§ 86 ja 157 põhjal kulude arwesse kirjutatatawad wõla osad nende liikumata waranduste pealt, mis panga kätte jäänud. Sel kombel saadud puhtast kasust arwatakse iga aasta mitte wähem kui 15% tagawara-kapitali kogumiseks (§ 165), ja teist seda wõrd põhjuskapitali juurendamiseks. Kui tagawara-kapital ühe kolmandikuni panga põhjuskapitalist on kaswanud, siis võib linna wolikogu põhjuskapitali aastast juurendamist 10% peale alandada. Ülejäänud puhta kasu osa võib määrata: pangawalituse liikmetele ja ametnikkudele protsenditasuks (§ 11), kui seda on otjustatud anda; iseäraliste eri ülesannetega kapitalide asutamiseks; panga ametnikkude abi-, paiuti-, hoiu- ja laenukasjade asutamiseks; heategewateks ja hariduslikeks otstarbeteks ja linna kasuks, nagu seda panga asutajad määranud ja linnawolikogu otjustanud.

Tähendus 1. Panga asutamise puhul määratakse, misjuguksieks eelnimetatud (§ 164) otstarbeteks ja kui suur osa panga kasudest tuleb ära tartwitada.

Tähendus 2. Panga asutamisel kasude jaotamiseks määratud korda võib pärast rahaminister linnawolikogu iseäralise palwe põhjal muuta.

Tähendus 3. Selpool nimetatud (§ 164) puhta kasu osa abil awatawate heategewuse asutustele ja kasjadele tuleb iga kord makswa korra järel luba nõutada.

§ 165. Tagawara-kapital koguneb § 164 järel selleks otstarbeks määratawatest summadest ja nende protsentidest. See kapital on niisuguste kulude tasumiseks määratud, mida panga sissetulekud kinni ei kata. Kui tagawara-kapital põhjuskapitali $\frac{1}{3}$ suuruseks on kaswanud, võib linnawolikogu otjuse põhjal selle kapitali kaswamiseks iga-aastast panga kasust ja tagawara-kapitali protsentidest tulewat summat neisje piiridesse seada, et see summa mitte kõrgem ei oleks, kui $\frac{1}{3}$ sellest summast, mis panga põhjuskapitali kaswamiseks läheb. Kui tagawara-kapital kahju tagajärjel väheneb, kogutakse teda eelnimetatud suuruseni § 164 tähendatud korra järel.

Tähendus 1. Selle paragrafi (§ 165) määrused maksawad ka kõigi enne käesolewat seadust awatud pankade

kohta. Ühtlasi peavad need tegevuses olevad pangad, kes praegu oma puhtast kajust vähem, kui § 164. nõuab, põhjus- ja tagawara-kapitali kogumiseks määravad, seda puhta kasu jagu selles paragrafis ettekirjutatud % alam-määradeni tõstma. Granditeks on ainult need onnetatud või pärandatud kapitali põhjal asutatud pangad, kellel kapitalide juurde arvatavate puhta kasu jagude suurus ja tagawara-kapitali ülemmäär annetaja või pärandaja tahte-kohtajelt tehtud aktides on ette kirjutatud.

Täheendus 2. Põhjuskapitaliks arvatakse kapital, mis aruande-aasta äriseisus (Балансъ) sel arvel on.

§ 166. Panga tagawara-kapitali peab valitsuse poolt kindlustatud või riigi väärtpaberites hoitama.

Täheendus. Oja tagawara-kapitalist võib wolitogu osusel, rahaministri lubal, millega sisetiste-asjade minister nõusje jäänud, iseäralistel eelnõuetel selles võtta, et panga ärruumideks ja keldriteks, ladude ja tulekindlate kasti-de (§ 17) sisseseadeks liitumata warandust omandada.

§ 167. Panga lõpetamise puhul (§ 20), kui kõil panga kohus-tused taetud on, läheb panga tagawara-kapitali ülejääw osa linna kasuks.

Linnade rahaasjanduse parandamise kohta

räägib uus seadus, — finnitub Keisri poolt 5. detsembril 1912 a; — järgmist:

VIII. Riigi renteist linnadele tagasi maksta kulud, mis tekkivad weemuretemisest sõjawägedele linnaelanikkude tarwis tehtud weehoiu-kohtadest ja wägede elamisruumidesse juhitud weetorude laudu. Tagasi-maksetawa summa suurus määratakse ära iga aasta 1-ks aprilliks kubermangu korraldaja komisjoni eht tema aset täitja asutuse poolt nende teadete põhjal, mis eelmise aasta jooksul linna poolt tehtud kulude suu-rust tõendawad.

Nende asutuste poolt äramääratud summad sellekohastele linna-asutustele riigirenteist mitte hiljem kui 1-ks juuliks iga aasta wälja maksta.

IX. Riigirentei kanda võtta järgmised linnade kulud:

1) politseivalitsuste ülewaltpidamine neis Europa-Wenemaa kubermangudes, mis üleüldise kubermanguseaduse järele walitsetasse;

2) pool osa neist kuludest, mis linnad kõigis kubermangudes ja oblastides politsei ülespidamise peale wälja annawad;

3) kubermangu maaomawalitsuse- ja linna-asjade komisjonide, niisamuti ka kubermangu-, oblasti- eht linna-asjade iseäraliste komisjonide ülewaltpidamine ja nimetatud komisjonide sekretäridele paiufiandmine;

4) iseäraliste statistika-ametnikkude eht nende asemel olewate linna statistika-komiteede ülewaltpidamine.

X. Sinnad wabastada wangide küütimise kuludest ja need kulud riigirentei kanda wõtta.

XI. Selle seaduse VIII ja X osa astuwad jõusse 1. jaanuaril 1913. a, ja IX osa — 1. jaanuaril 1914. a.

Senati administratsiooni departemangu seletused.

Tartu notarius saatis Tartu-Wõru maakinnitamise (kreposti-) jaooskonda tema juures tehtud pärandatava rendi (obrokti-) lepingu ja palus selle põhjal J. Nedliči kasuks ühe mõisamaa tüki peale pärandatava rendi õigust kinnitada. Selle juures teatas notarius, et ta maakinnitamise osatonna hariliku wiisi vastu juurdepandud lepingu pealt maakinnitamise maksud (kreposti-postlinid) wõtmata jältis, sest Wärssewa senati esimese departemangu käsukiri 14. weebruarist 1895. a. nr. 1386 seletab, et kinnitamisemaksu pole tarwis wõtta lepingute kinnitamise pealt, mille põhjal Baltimaal maatükisid pärandatava rendi peale antakse, kuna need lepingud täielikku omanduseõigust ei anna ja nimetatud maksu alla ainult omanduseõiguse edasiandmine käib.

Seda tähele pannes, et Kohalikkude seaduste-koogu 3. jao paragr. 1325 järel pärandatava rendi pidajale liikumata waranduse kohta omandaja tarwitamiseõigused on; et postlinaseaduse paragr. 235 põhjal 1903. a. wäljaandes kroonu kasuks maakinnitamise maksusid tuleb wõtta aktide pealt, mille põhjal warandus ühe istu käest teise täielikuks omanduseks läheb; ja et esimese departemangu käsukiri 1895. a. ei wõi siin juhtnõõriks olla, sest et teda wälja pole kuulutatud, — tegi maakinnitamise jaooskonna ülem otseuseks: Notariuste seaduste paragr. 340. p. 3. põhjal J. Nedliči palwet tema pärandatava rendiõiguse kinnitamise asjus täitmata jätta.

Rahulogu on maakinnitamise jaooskonna ülema arwamistega nõus ja jältis Nedliči kaebuse tagajärgedeta.

Uma kaebuses senatisse seletas pr. Nedlič, et senati käsukirjast Tartu notarius õigel ajal maakinnitamise jaooskonna ülemale teatas ja et siis see tema sihu esimese departemangu käsukirjabeokogus järele wõis waadata. Et maakinnitamise-maksusid pärandatava rendiõiguse ülesandmise puhul wõtta ei wõi, seda kinnitab ka weel see, et postlinaseaduse paragr. 253—255 järele neid maksusid üleantawa waranduse hinna pealt wõetaks. Kuid pärandatava rendi lepingutes tähendatakse ainult iga-aastase rendimaksu suurus ära, aga ei mitte rendite antawa liikumata waranduse hind. Kui aga maakinnitamise-maksusid iga-aastase rendimaksu pealt wõtma hakata, siis läiks see seaduse vastu. Sellesama lõpuotsuse juurde tuleme weel järgmiselt: Pärandatava rendi peale andmine käib rahulohutunikkude-koogu arwamise järele maakinnitamise maksu alla, kuigi sarnane leping omandamiseõigust ei anna. Kui aga pärandatava rendi pidaja, nagu seda tihti juhtub, maatüki omanikuga ka omandamiseõiguse äraostmise lepingu teeb,

fiis tuleb selle lepingu pealt kahtlemata maafinnitamise-maksusid wõtta omandamises müüdawa maatüki hinna järele; see tähendab — üheainsama omanduseõiguse üleandmise pealt wõetakse neidsamu finnitamise-maksusid kaoks forda. Et see otsukohe õiguse wastu käib, siis loeb maafinnitamise jaoskonna ülem pärandatawa rendilepingu pealt wõetud maksud omandamise lepingu pealt wõetawate maksude ette, kui wiimane leping finnitamisele tuleb, — niisugust sammu ei ole aga seaduses ette nähtud.

Tartu-Wõru rahukohtunikkuude-kogu otsuse tegi senat tühjaks, kuna ta poslinajeaduie par. 235 wastu käib.

Mii ei pea siis pärandatawa rendi (obroki-) lepingute pealt mitte maafinnitamise-maksusi (kreposti-poslinifi) wõetama.

Kohtute otsused.

Mis tähtsus on omawa helisel suusõnalisel lepingul. See põhjusmõttelik küsimus tuli 6. märtsil Tartus ringkonnakohtu wäljasõidu osakonna ees arutusele. Asjalugu käib järgmiselt: Talupoeg Kristjan Grünfeldt tõstis oma naabri taluomaniku Jaan Grünfeldti' wastu süüdistuse, et see 1911. a. detsembrikuul tema, kaebaja „Wennise“ talu krundi sees kaswawat metsa 11 wakam. 20 kop. maha oli lastnud raiuda, mille kahju summa peale 6000 rbl. ulatas. Jaan Grünfeldt ei tunnistanud ennast süüdlaseks, waid seletas, et nimetatud metsakrundi pärast ligi kolmkümmend aastat alataja kohtu teed on sõtkutud ja alati on selle päris ainuomanduse õigus tema, „Tammetalu“ omanikule mõistetud, lõpulitult aga senatis 1907. aastal, mida sellekohased dokumendid kohtuaktis tõendawad. Asja läbiwaatamisel tegi kohtus kaebajale märkuse ära leppida, sest et ringkonnakohtus senati otsust ümber lükata ei wõi. Selle wastu seletas süüdistaja, et nemad, tema ja Jaan Grünfeldt, 1908. a. kõigi otsuste peale waatamata tüli all olewa metsatüki pärast oma wahel kokku leppinud. Selle lepingu järele aeti uued piirihid, mille järele metsast suur riba tema omaks pidi jääma. 1911. a. oli aga wastane piiridest hoolimata kõik metsa maha lastnud raiuda. Ettetutsutud tunnistajad teawad küll, et kord uusi piirihidid oli aetud, aga maamõetja oli sellepärast kaardi muutamata jätnud, et kõiges asjas lõpulitule kokkuleppimisele ei jõutud. Kumb metsatüki peremees oli, selle üle lähewad seletused lahku.

Kaebeluse kaitseja palus kaebaja seletust tähelepanemata jätta, sest lepingud, mis fruntidesse puutuwad, wõiwad ainult fiis makswad olla, kui nad ametikohtade poolt kinnitatud on. Selle seletuse poole kaldus ka kohtu arwamine. Peale mitmetunnilise arutuse kuulutati Jaan Grünfeldt kohtu poolt õigeks.

Wastutaw toimetaja: Joh. Reintal.

Wäljaandja. Eesti Kirjastuse-Otsühitus „Õhtu-“.